

KONCEPČNÍ ANALYTICKÁ STUDIE

Doprava a spoje

Bohumil Krajča, Lukáš Hula

KONCEPČNÍ ANALYTICKÁ STUDIE

pro skupinu 37 – Doprava a spoje

ING. BOHUMIL KRAJČA, MBA, BBA
ING. LUKÁŠ HULA

NÚV, Praha 2017

Obsah

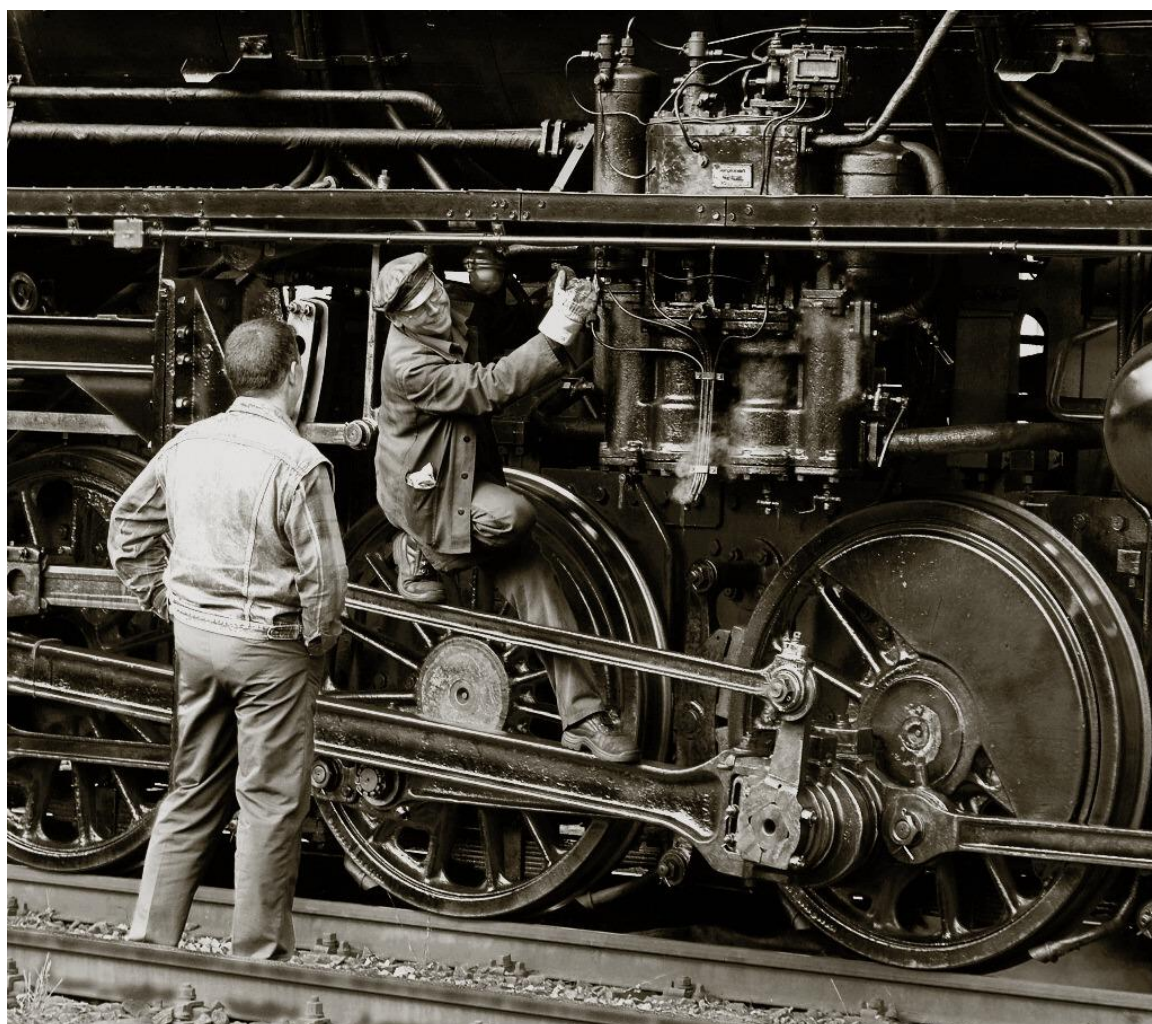
1. Úvod.....	4
1.1 Přehled o skupině oborů	4
1.2 Přehled oborů vzdělání	5
1.3 Počty žáků	8
1.4 Počty absolventů	12
2. Výsledky provedených analýz	15
2.1 Uplatnění absolventů středních škol na trhu práce.....	15
2.2 Výsledky Nové závěrečné zkoušky v dané skupině oborů	20
2.3 Výstupy projektu Překvap pro danou skupinu oborů	20
3. Výsledky maturitních zkoušek v dané skupině oborů vzdělání.....	23
3.1 Provedený monitoring - projekt Kurikulum S	25
3.2 Úspěšnost absolventů u společné části maturitní zkoušky	30
4. Analýza ŠVP	32
4.1 Skupina oborů „železniční doprava“	32
4.2 Skupina oborů „spoje“	37
5. Požadavky zaměstnavatelů.....	39
5.1 Sektorové rady Národní soustavy kvalifikací.....	40
5.2 Sektorové dohody.....	42
5.3 Analýzy vycházející z projektu Pospolu.....	45
6. Návrh na revizi části soustavy oborů v dané skupině.....	47
6.1 SWOT – analýza v rámci oboru	47
6.2 Návrh na úpravy ve stávajícím RVP.....	49
6.3 Vzdělávací okruhy z RVP.....	50
7. Návrh na celkové uspořádání oborů (RVP) ve skupině oborů vzdělání.....	52
8. Návrh na propojení RVP a PK	53
8.1 Stávající PK + identifikace chybějících PK.....	53
8.2 Skladba v ÚPK.....	56
9. Návrh hlavních změn a požadavků ve výsledcích vzdělávání	57
10. Zdroje informací.....	58
10.1 Výsledky projektů a šetření.....	58
11. Seznam tabulek a grafů	59
11.1 Seznam tabulek.....	59
11.2 Seznam grafů	60

1. Úvod

1.1 Přehled o skupině oborů

Obory skupiny 37 „Doprava a spoje“ patří k méně zastoupeným oborům vzdělání u absolventů středních škol. V posledních letech jejich **podíl mezi absolventy středních škol (bez nástaveb) kolísá okolo 1 %**. **Vzhledem k demografickému poklesu počtu žáků však počet absolventů oborů z oblasti dopravy a spojů dlouhodobě spíše klesá.**

Největší podíl absolventů oborů z oblasti dopravy a spojů ukončuje studium odborným vzděláním s maturitní zkouškou (92 % v roce 2014). Celkový počet absolventů dopravních či spojařských oborů vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M dlouhodobě slabě klesá, nicméně jejich **podíl na celkovém počtu absolventů oborů s maturitní zkouškou této kategorie zůstává poměrně stabilní**. Dlouhodobě se příliš nemění ani (velice nízké) počty a podíly absolventů oborů vzdělání s výučním listem z oblasti dopravy a spojů.

1.2 Přehled oborů vzdělání

Do skupiny oborů „železniční doprava“ jsou zařazeny tříleté obory vzdělání s výučním listem, ale i denní čtyřleté obory vzdělání s maturitní zkouškou včetně dálkového pětiletého oboru vzdělání s maturitní zkouškou.

Tříletý obor vzdělání s výučním listem 37-52-H/01 Železničář je vyučován na třech školách v rámci ČR. **Čtyřletý obor vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy** se zaměřením na „železnice“ je vyučován na šesti školách v rámci celé ČR. Uvedené obory vzdělání jsou na školách prezentovány jednak s názvem RVP nebo názvy specifickými a blíže určujícími zaměření daného oboru.

Tento typ prezentace (propagace) oboru je vhodný zejména u oboru vzdělání s maturitní zkouškou, kde je ve většině případů obor zaměřen zejména na logistiku či ekonomiku. Proto i počty žáků u tohoto oboru je pouze informativní. Skutečný počet žáků daného zaměření na „železniční dopravu“ závisí na skutečné poptávce budoucích žáků.

- **37 – 52 – H / 01 Železničář**

(ŠVP se zaměřením komerční pracovník v dopravě)

- **37 – 41 – M / 01 Provoz a ekonomika dopravy**

(ŠVP se zaměřením železniční doprava a přeprava; železniční doprava; železniční provoz)

Název školy	37 – 52 – H / 01 Železničář	37 – 41 – M / 01 Provoz a ekonomika dopravy
Střední škola České Velenice	ANO	ANO
Střední průmyslová škola dopravní Plzeň	ANO	NE
Střední odborná škola Nové Město na Moravě	ANO	ANO
Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola dopravní Praha 1	NE	ANO
Střední škola technická a dopravní Ostrava-Vítkovice	NE	ANO
Střední škola elektrotechniky a strojírenství Praha 10	NE	ANO
Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola strojní, stavební a dopravní Děčín	NE	ANO

Tabulka 1: Přehled škol, kde se vyučuje skupina oborů „železniční doprava“

Do skupiny oborů „spojé“ je zařazen tříletý obor vzdělání s výučním listem, čtyřletý obor vzdělání s maturitní zkouškou a nástavbové studium.

Tříletý obor vzdělání s výučním listem 37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy má zařazeno celkem 7 škol, ale jenom 6 jej vyučuje. Sedmá jej má zařazen jenom kvůli možnosti poskytnout závěrečnou zkoušku držitelům úplné profesní kvalifikace (ÚPK) Operátor poštovního provozu. **Čtyřletý obor vzdělání s maturitní zkouškou 37-42-M/01 Logistické a finanční služby** je vyučován na 13 školách v rámci celé ČR. Uvedené obory vzdělání jsou na školách prezentovány jednak s názvem RVP nebo názvy specifickými a blíže určujícími zaměření daného oboru. Tento obor vzdělání je stěžejním oborem skupiny oborů „spojé“. Je zaměřen především na poštovníctví, což je nejčastější zaměření, ale z marketingových důvodů se poštovníctví neobjevují v názvu RVP (ale dají se najít pod finančnictvím – Česká pošta, s. p. nabízí mj. i finanční služby). Součástí skupiny je i dvouletý **nástavbový obor vzdělání 37-42-L Logistické a finanční služby**. Tento obor vzdělání vyučují 3 školy, ale počet žáků v oboru je minimální

- **37 – 51 – H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy**
(ŠVP se zaměřením na poštovníctví))
- **37 – 42 – M/01 Logistické a finanční služby**
(ŠVP se zaměřením poštovníctví, logistika a vlastní finanční služby.)
- **37 – 42 – L/51 Logistické a finanční služby**
(ŠVP se zaměřením na poštovníctví)

Název školy	37-51-H/01	37-42-M/01	37-42-L/51
ISŠ Vysoké nad Jizerou	NE	NE	ANO
OA a SOŠ logistická Opava	NE	ANO	NE
SOŠ a SOU Kladno	NE	ANO	NE
SOŠ a SOU Trutnov	NE	ANO	NE
SOŠ informatiky a spojů a SOU Kolín	NE	ANO	NE
SOŠ logistických služeb Praha 9	NE	ANO	NE
SŠ informatiky a finančních služeb Plzeň	ANO	ANO	NE
SŠ informatiky, poštovníctví a finančnictví Brno	ANO	ANO	ANO
SŠ logistická Dalovice	ANO	ANO	NE
SŠ logistiky a chemie Olomouc	ANO	ANO	NE
SŠ řemesel a služeb Pardubice, s. r. o.	ANO	NE	NE
SŠ služeb a řemesel Stochov	NE	ANO	NE
SŠ strojní, stavební a dopravní Liberec	ANO	NE	NE
SŠ technická, gastronomická a automobilní Chomutov	NE	ANO	NE
Střední průmyslová škola Ústí nad Labem	ANO	ANO	NE
Střední škola České Velenice	NE	NE	ANO
VOŠ a SOŠ, s. r. o. České Budějovice	NE	ANO	NE

Tabulka 2: Přehled škol, kde se vyučuje skupina oborů „spojé“

Kategorie a obor vzdělání		1.roč	2.roč	3.roč	4.roč	Absolventi	Nově přijatí
Kategorie H		101	54	83	0	69	79
3751H01	Manipulant poštovního provozu a přepravy	88	34	57	0	45	66
3752H01	Železničář	13	20	26	0	24	13
Kategorie L0		0	0	0	0	22	0
3741L009	Operátor prov. ekon. dopr.	0	0	0	0	22	0
Kategorie L5		23	28	0	0	70	23
3741L503	Dopravní provoz	0	0	0	0	50	0
3742L501	Poštovní provoz	0	0	0	0	7	0
3742L51	Logistické a finanční služby	23	28	0	0	13	23
Kategorie M		923	918	964	996	841	888
3741M006	Provoz a ekonomika dopravy	0	0	0	0	244	0
3741M01	Provoz a ekonomika dopravy	658	642	703	699	343	632
3742M01	Logistické a finanční služby	265	276	261	297	254	256

Tabulka 3: Přehled po kategoriích a oborech vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2014/2015 v denní formě vzdělání. Pozn.: Vzhledem k dobíhajícím oborům staré soustavy je obor Provoz a ekonomika dopravy uveden v tabulce dvakrát (se starým i novým kódem).

Kategorie a obor vzdělání		1.roč	2.roč	3.roč	4.roč	Absolventi	Nově přijatí
Kategorie H		95	66	107	0	60	85
3751H01	Manipulant poštovního provozu a přepravy	73	48	83	0	50	67
3752H01	Železničář	22	18	24	0	10	18
Kategorie L5		23	9	0	0	4	22
3742L51	Logistické a finanční služby	23	9	0	0	4	22
Kategorie M		908	803	878	851	602	881
3741M01	Provoz a ekonomika dopravy	656	610	611	594	432	637
3742M01	Logistické a finanční služby	252	193	267	257	170	244

Tabulka 4: Přehled po kategoriích a oborech vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2016/2017 v denní formě vzdělání

1.3 Počty žáků

Struktura absolventů úzce souvisí se strukturou nově přijatých žáků. Ta totiž předznamenává, jak se bude přibližně vyvíjet počet a struktura absolventů o několik let později. V současnosti dochází k velkému snížení počtu žáků, což se začalo projevovat výrazněji i na oborové struktuře žáků. Největší snížení nastalo v roce 2010/11, kdy do 1. ročníků středních škol bylo přijato 113 150 žáků oproti 127 793 žákům v roce 2009/10. Pokles nově přijatých žáků ovšem pokračoval dále, v roce 2014/15 tak do 1. ročníků středních škol (kromě nástaveb) bylo přijato 99 652 žáků.

A jak je to s nově přijatými žáky ve skupině oborů 37 Doprava a spoje? **Počet nově přijatých žáků v dopravních a spojařských oborech má dlouhodobě mírně klesající tendenci, na níž se podílí zejména demografický propad.** Od roku 2010 se jejich počet snížil o 6 % na 1 014 v roce 2014, nově přijatých žáků celkem ubylo o 6,9 %. Podíl nově přijatých žáků do oborů skupiny 37 Doprava a spoje navazujících přímo na základní školu zůstává dlouhodobě na úrovni zhruba 1,0 % a řadí se tak k oborům s nižším zastoupením nově přijatých žáků po základní škole.

Do dopravních či spojařských oborů vzdělání s výučním listem bylo v roce 2014 přijato 96 žáků, což odpovídá podílu 0,3 % nově přijatých žáků do oborů vzdělání s výučním listem. To znamená, že zastoupení žáků nastupujících do oborů ze skupiny 37 Doprava a spoje (převážně do oboru vzdělání Manipulant poštovního provozu, **v menší míře do oboru vzdělání Železničář**) je velice nízké (graf č. 2). Graf za obor vzdělání s výučním listem 37 – 51 – H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy ani neuvádíme, protože celkový počet žáků v tomto oboru vzdělání je velmi nízký – dlouhodobě se pohybuje v rozmezí 50 – 100 žáků.

Počet nově přijatých žáků do oborů vzdělání s výučním listem skupiny 37 Doprava a spoje vzrostl za poslední 4 roky dvojnásobně (ze 48 na 96 žáků), jejich zastoupení mezi nově přijatými žáky v oborech vzdělání s výučním listem se pak za stejné období zvýšilo z 0,1 % na 0,3 %. Projevuje se tedy mírný nárůst zájmu žáků základních škol o tyto obory.

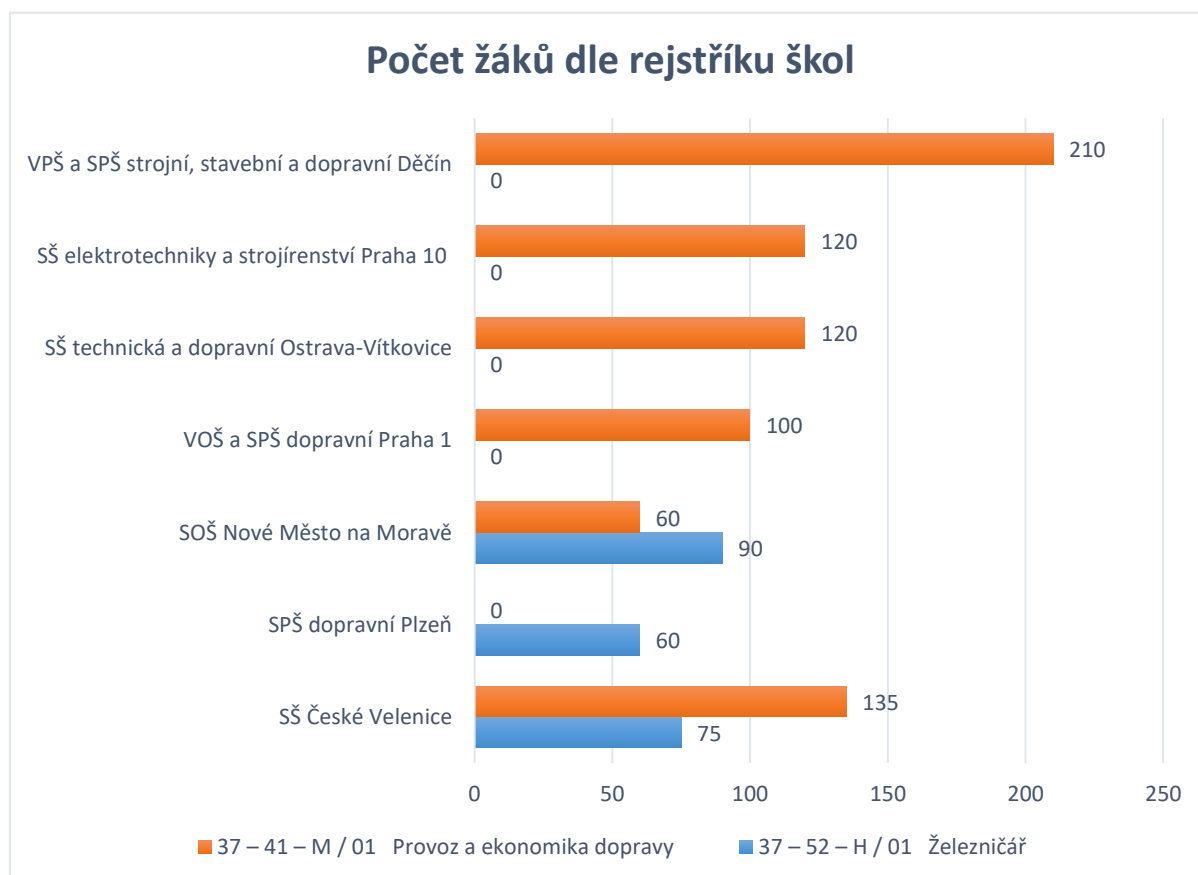
Počet nově přijatých žáků do dopravních oborů vzdělání s maturitní zkouškou (tedy do oborů Provoz a ekonomika dopravy, a Logistické a finanční služby) se v posledních čtyřech letech snížil, a to o 11 %, pomalejším tempem klesal také počet nově přijatých žáků do oborů vzdělání s maturitní zkouškou celkově (pokles o 5,3 %). V posledních 4 letech se zastoupení nově přijatých žáků v dopravních oborech vzdělání s maturitní zkouškou udržuje na zhruba stejné úrovni, v roce 2014 dosáhlo hodnoty 2,2 %.

Podíl žáků vstupujících do oborů vzdělání s výučním listem ve skupině 37 Doprava a spoje tedy poslední čtyři roky mírně roste, u oborů vzdělání s maturitní zkouškou pak spíše nepatrně klesá. Celkově má podíl nově přijatých žáků v této skupině v posledních letech nepatrně klesající tendenci, ke slabému nárůstu došlo pouze v roce 2014.

Hodnoty podílu nově přijatých žáků do dopravních či spojařských oborů po ZŠ se přitom pohybují mezi 0,4 % (v Pardubickém kraji a Kraji Vysočina) a 2,9 % (v Plzeňském kraji). Ve Zlínském kraji nejsou do oborů skupiny Doprava a spoje přijímáni žádní žáci.

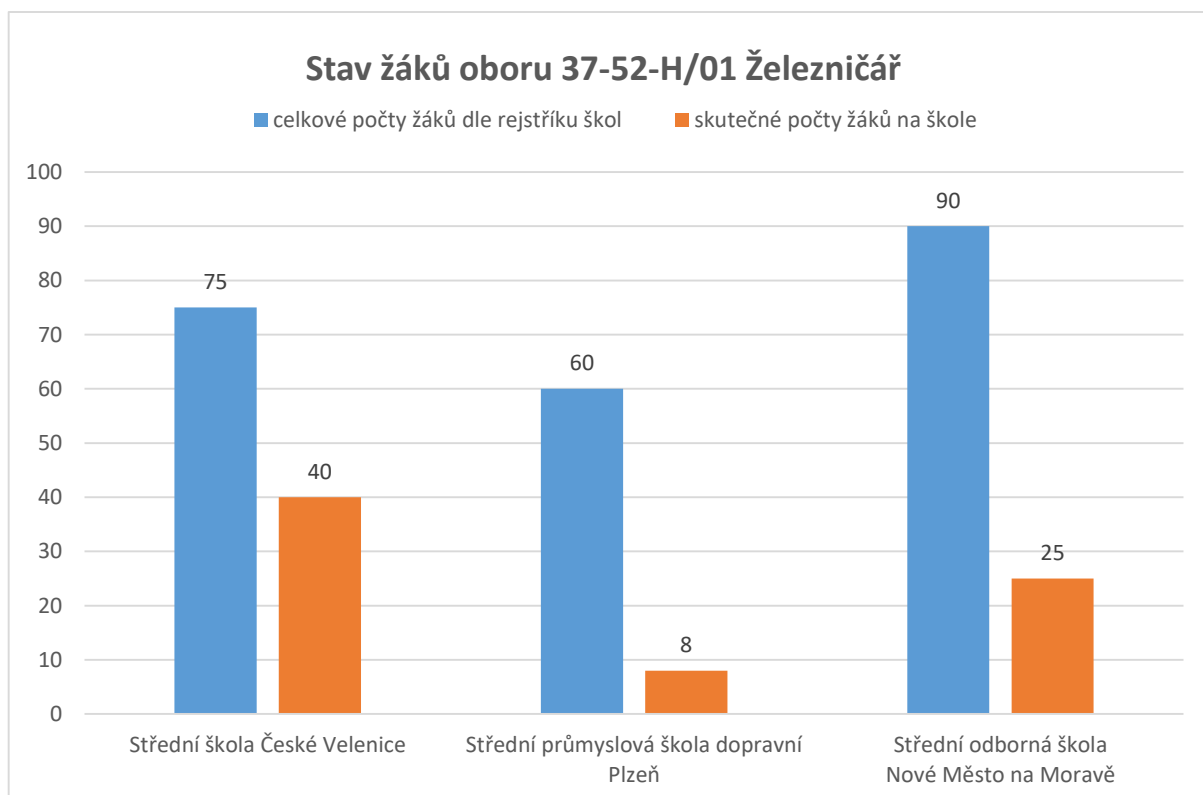
V případě nástavbového studia dochází dlouhodobě ke snižování počtu nově přijatých žáků. Nově přijatí žáci oborů skupiny 37 Doprava a spoje tvoří ze všech nově přijatých 0,2 % v denní a 0,5 % v jiné než denní formě vzdělání. V roce 2014 dosáhl počet nově přijatých žáků do nástavbového studia v dopravě a spojích hodnoty pouhých 37 žáků. Na vyšší odborné školy bylo v roce 2014 přijato do dopravních oborů 124 žáků, přibližně 92 % jich studuje v denní formě vzdělání. Dopravní obory jsou mezi nově přijatými žáky na 9 vyšších odborných školách zastoupeny v 1,5 % případech u denní formy vzdělání a v 0,3 % u jiných forem vzdělání.

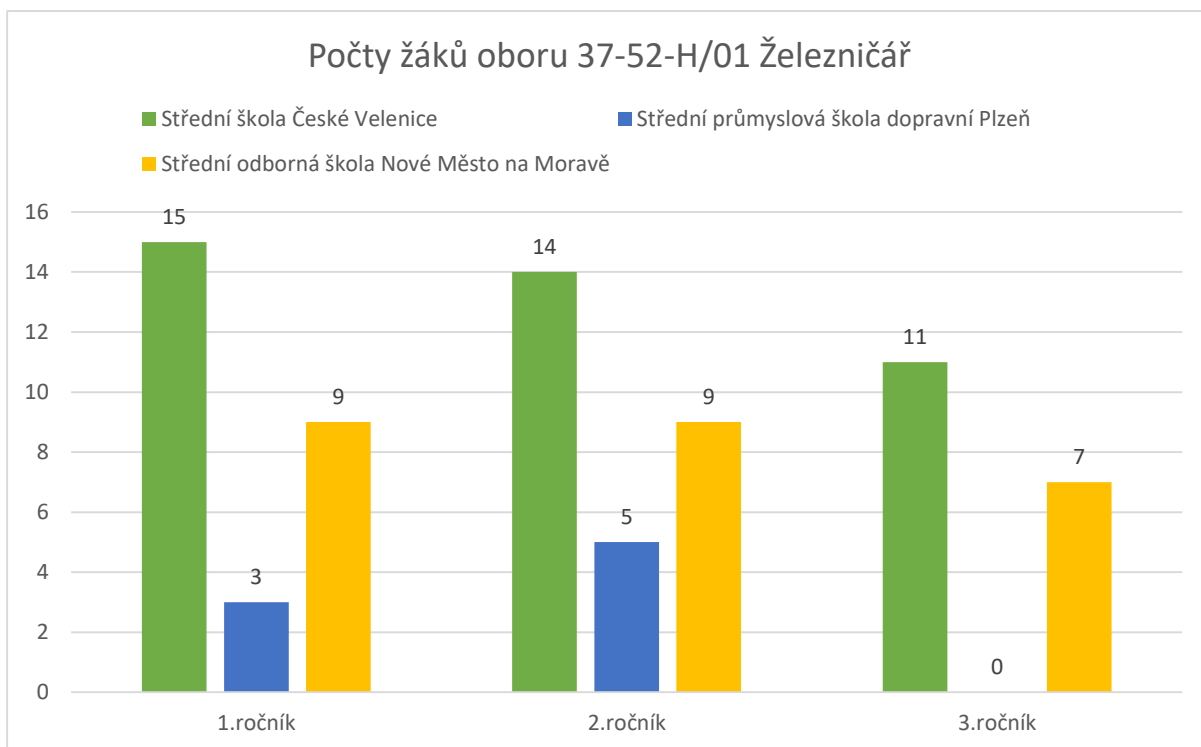
Graf 1: Maximální počet žáků dle rejstříku škol v oboru vzdělání „železniční doprava“

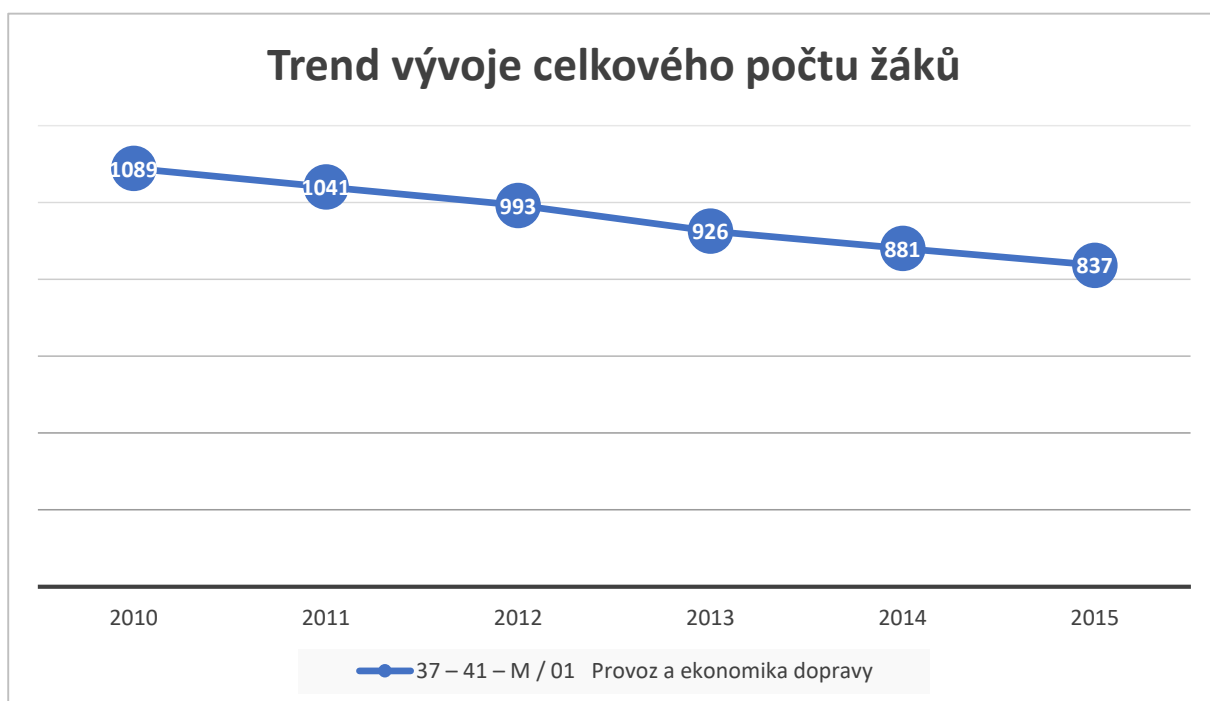
Graf 2: Trend celkového počtu žáků v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

Graf 3: Porovnání počtů žáků dle rejstříku škol a aktuálního stavu počtu žáků v jednotlivých školách u oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář, stav ve školním roce 2015/16

Graf 4: Rozložení žáků v oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář v ročnících a školách, školní rok 2015/16

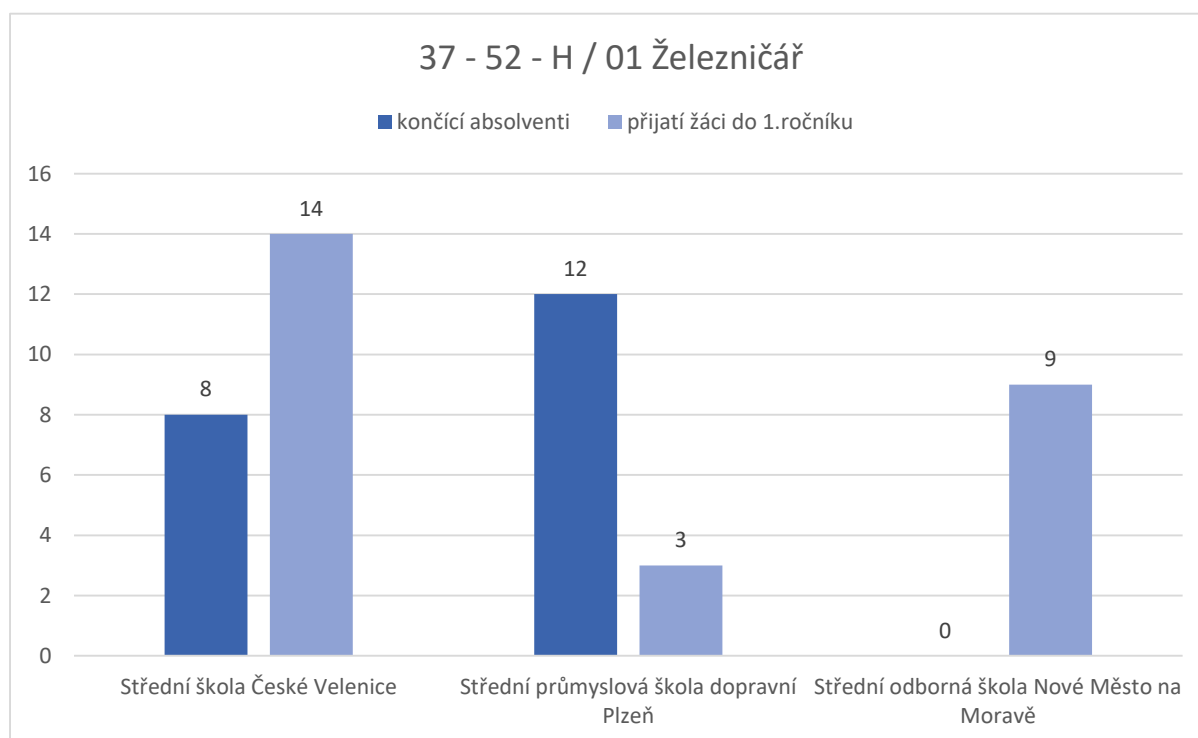
Graf 6: Trend vývoje oboru vzdělání Provoz a ekonomika dopravy

1.4 Počty absolventů

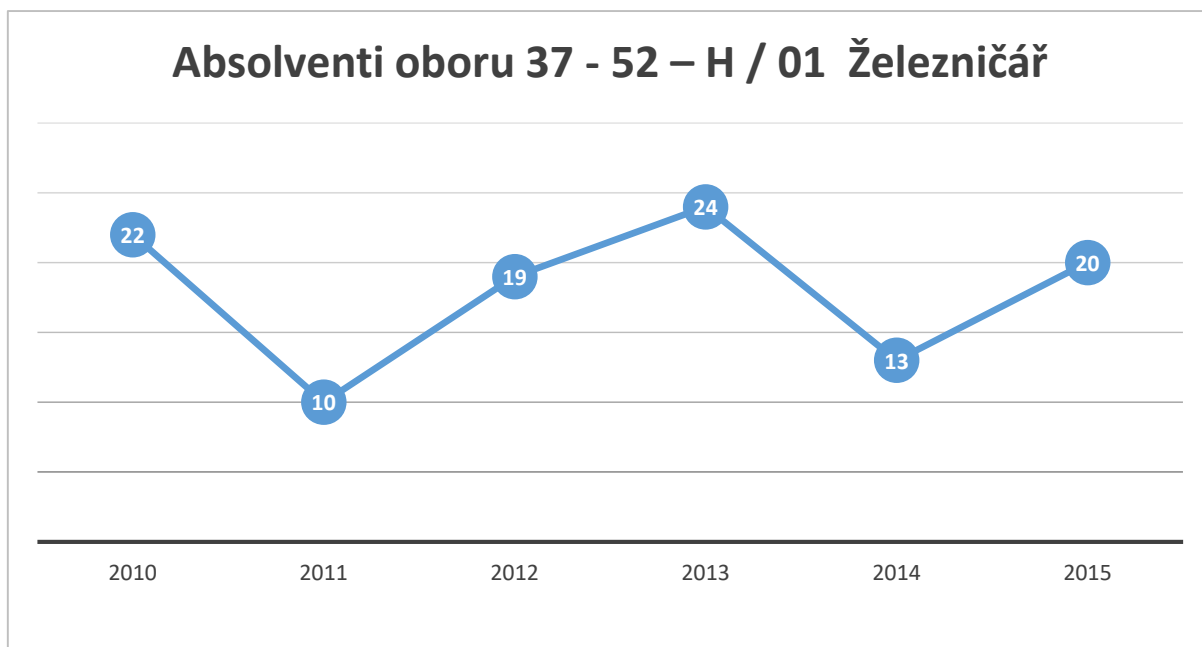
Absolventi oborů skupiny 37 Doprava a spoje tvořili v roce 2014 s počtem 792 přibližně 1,0 % ze všech absolventů středních škol (bez nástavbového studia). Patří tedy mezi málo zastoupené skupiny oborů vzdělání mezi absolventy středních škol. **Počet absolventů oborů vzdělání z oblasti dopravy a spojů dlouhodobě spíše klesá, mezi lety 2011 a 2014 se snížil z 930 na 792.**

Hlavním důvodem je nepříznivý demografický vývoj, neboť klesá i počet absolventů celkově. Proto je vhodnější sledovat spíše trend vývoje podílu absolventů oborů ze skupiny 37 Doprava a spoje na počtu absolventů středních škol (bez nástavbového studia) celkem. V roce 2002 ukončilo některý dopravní či spojařský obor na střední škole 0,8 % absolventů, do roku 2007 tento podíl vzrostl na 1,1 %. Od tohoto roku až po současnost se podíl absolventů oborů ze skupiny Doprava a spoje na středních školách (bez nástaveb) pohybuje na stejné úrovni, mezi 0,9 až 1,0 %. To znamená, že pokles absolventů těchto oborů ne zcela kopíruje intenzitu poklesu počtu absolventů celkem.

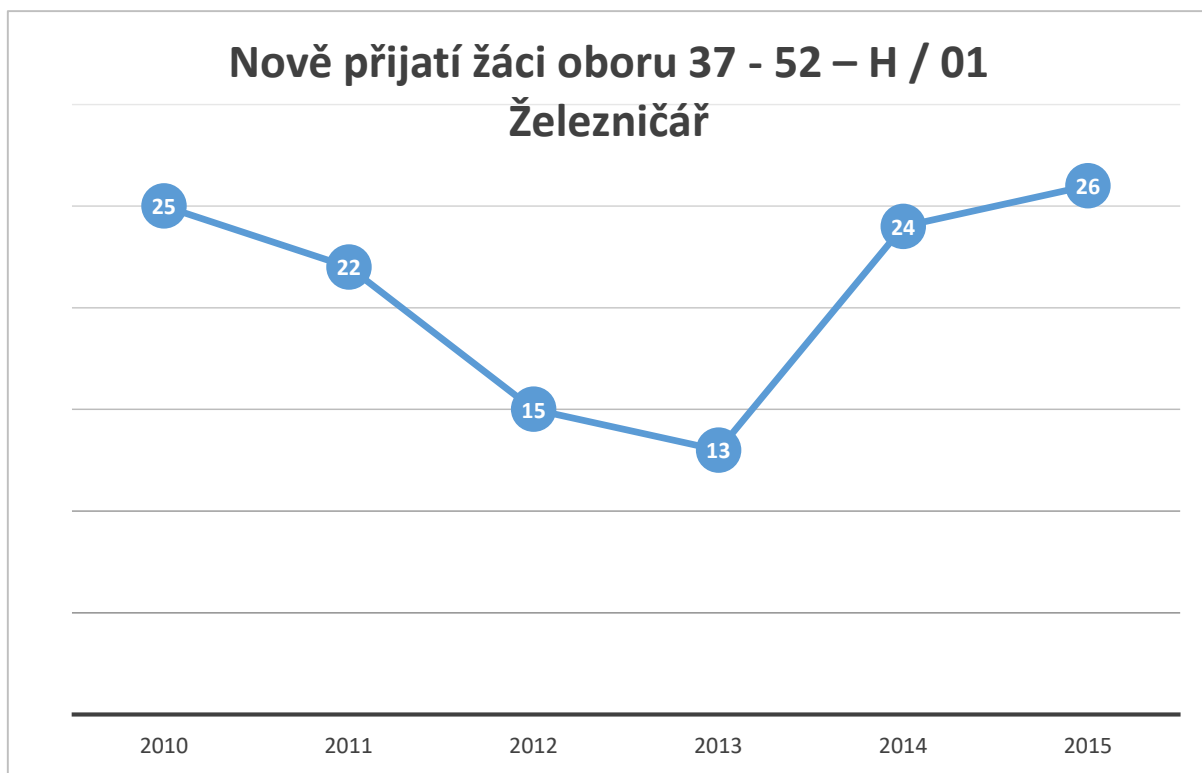
Ze 792 absolventů oborů vzdělání ze skupiny Doprava a spoje v roce 2014 jich 8 % (tj. 62) tvořili absolventi oborů vzdělání s výučním listem (kategorie E a H) a 92 % (tj. 730) absolventi oborů vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M), v kategorii vzdělání L0 (tedy oborů vzdělání s maturitní zkouškou, jejichž součástí je i odborný výcvik) nebyli v roce evidováni žádní absolventi.

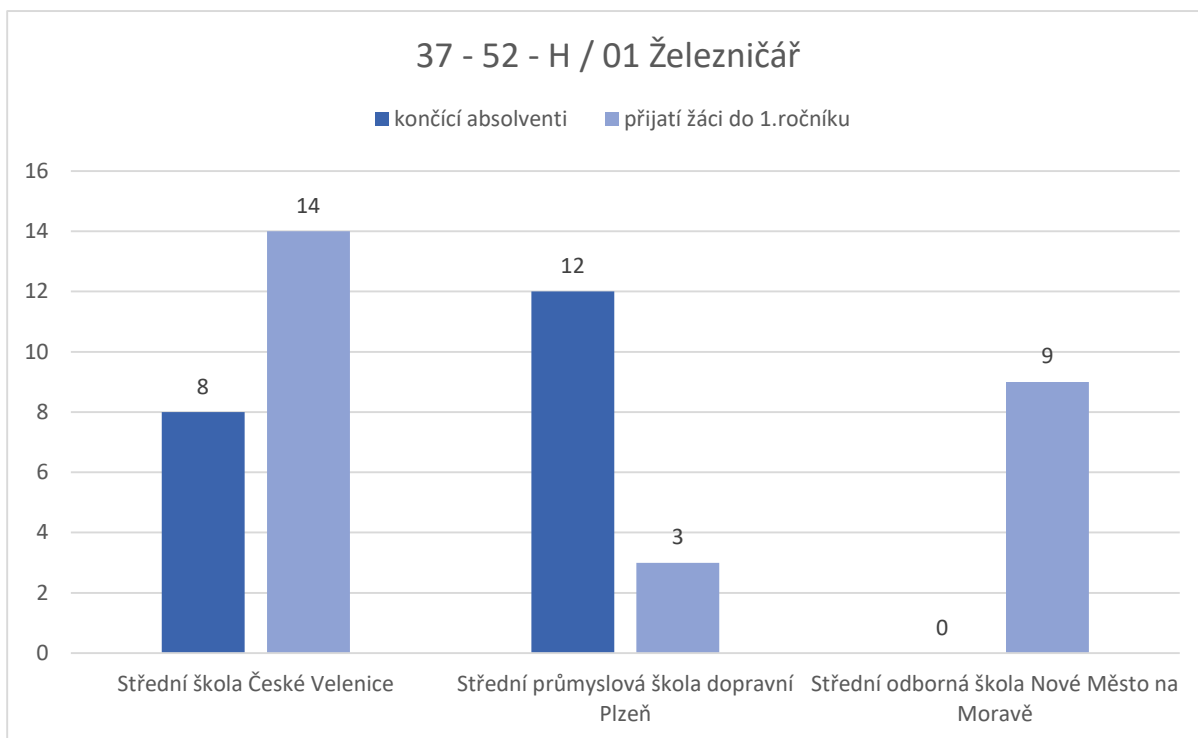
Graf 7: Trend v počtu končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

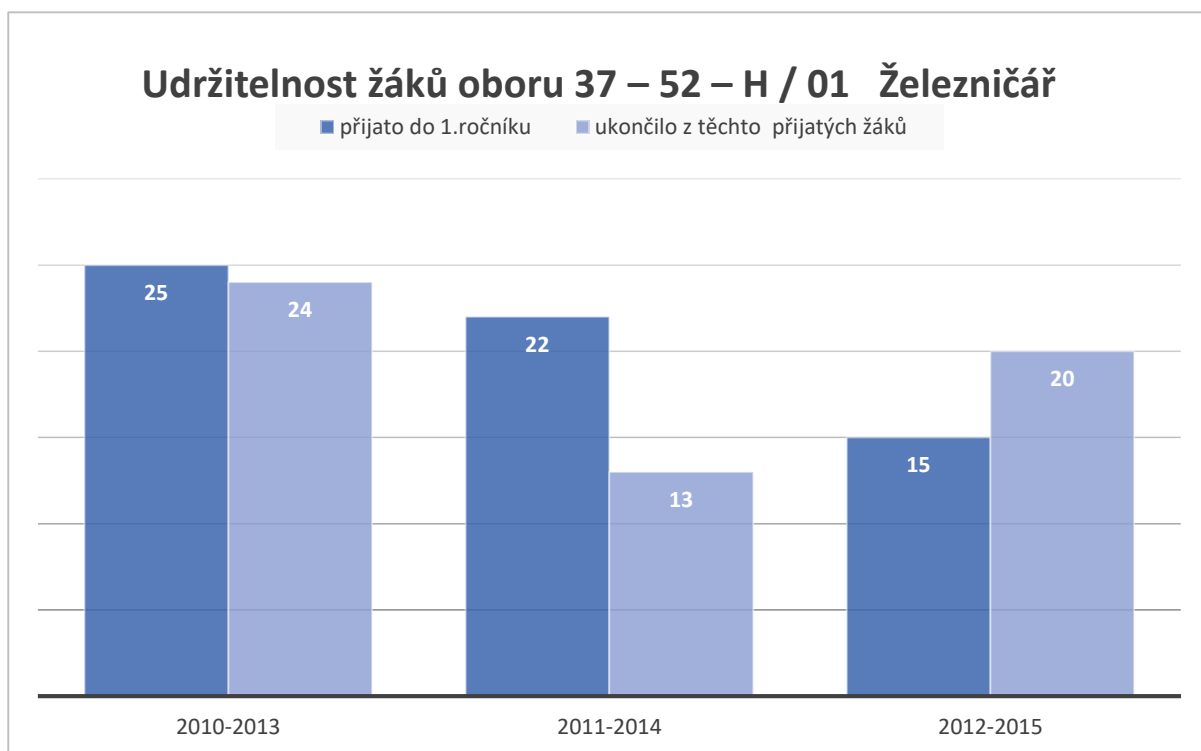
Graf 8: Trend v počtu končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

Graf 9: Počty nově přijatých žáků v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

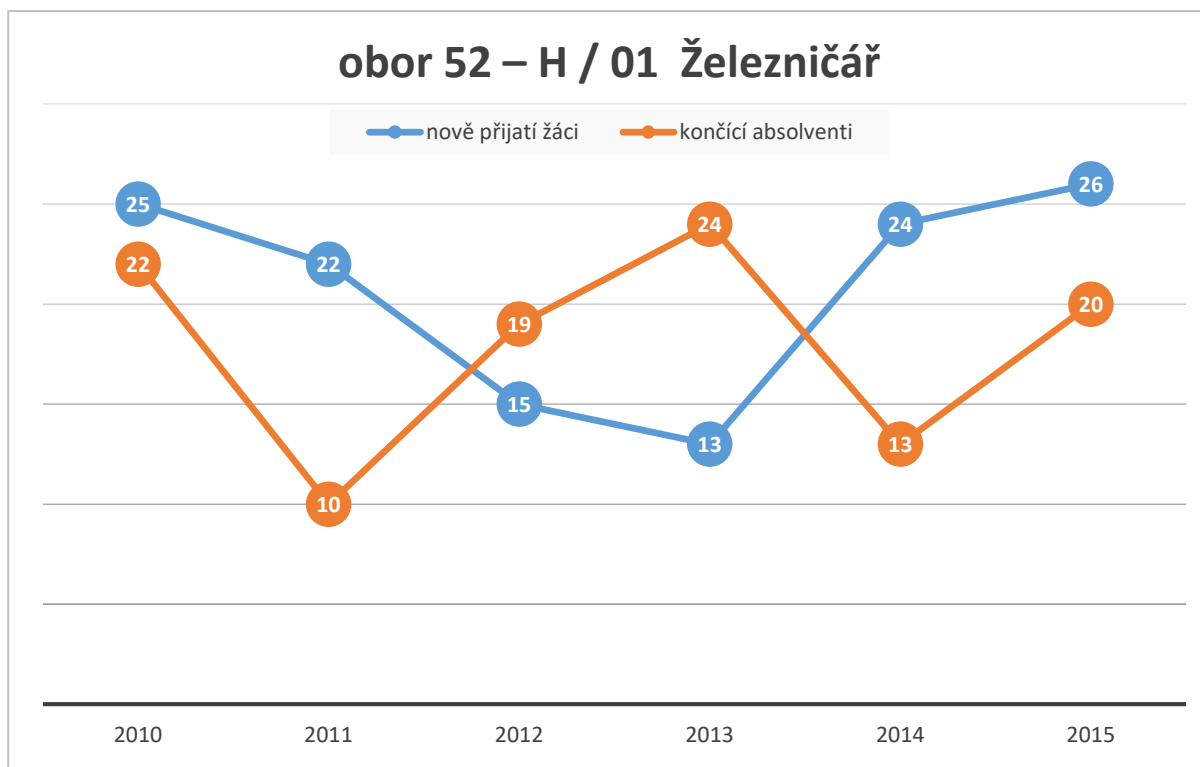

Graf 10: Počty končících a nově přijatých absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář, stav v jednotlivých školách, školní rok 2015/16

Graf 11: Udržitelnost žáků během studia v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

Graf 12: Počty nově přijatých žáků a končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015

2. Výsledky provedených analýz

2.1 Uplatnění absolventů středních škol na trhu práce

Z výsledků šetření v roce 2013 je zřejmé, že zájem absolventů středních škol uplatnit se po ukončení studia ve vystudovaném oboru byl celkem vysoký. Absolventi v kategorii **středního vzdělání s výučním listem** projevili v závěru studia **v 74 % zájem uplatnit se ve vystudovaném oboru**. Přibližně 14 % z nich předpokládalo, že si najde pracovní uplatnění v příbuzném oboru, a jen 12 % mělo v úmyslu odejít za prací do jiného oboru.

Vývoj nezaměstnanosti čerstvých absolventů v posledních třech letech

Ze srovnání míry nezaměstnanosti v letech 2013 – 2015 je velmi dobře patrný kontinuální pokles míry nezaměstnanosti napříč jednotlivými roky sledovaného období. V roce 2013 dosahovala míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů vůbec nejvyšších hodnot. Od roku 2013 nicméně dochází k poklesu míry nezaměstnanosti v rámci všech sledovaných kategorií vzdělání – výjimkou jsou absolventi gymnázií, kde došlo v nezaměstnanosti absolventů v roce 2014 ve srovnání s předchozím rokem k mírnému nárůstu. Pokud se však podíváme na situaci v roce 2015, můžeme vidět, že u absolventů gymnázií došlo k opětovnému poklesu. V rámci této kategorie je míra nezaměstnanosti tradičně nejnižší – v této vzdělanostní skupině jsou ve

větší míře zastoupeni především ti absolventi, kteří neuspěli v přijímacím řízení na vysoké školy a rozhodli se tedy ke vstupu na pracovní trh. **Největší rozdíly v míře nezaměstnanosti čerstvých absolventů můžeme ve srovnání s rokem 2013 pozorovat především u absolventů nástavbového studia - kategorie vzdělání L5 a kategorie vzdělání E a H.** Ve srovnání s rokem 2013 poklesla míra nezaměstnanosti absolventů nástavbového studia (kategorie L5) o 14,4 p. b. Výrazný rozdíl je též patrný v případě absolventů středního vzdělání s výučním listem (kategorie vzdělání E) a absolventů vzdělání s výučním listem (kategorie vzdělání H). **V roce 2015 je míra nezaměstnanosti absolventů vzdělání s výučním listem (kategorie vzdělání E) ve srovnání s rokem 2013 nižší o 13,9 p. b., v případě absolventů vzdělání s výučním listem (kategorie vzdělání H) o 13,6 p. b.**

V poklesu míry nezaměstnanosti absolventů se zřetelně projevuje pokles celkové nezaměstnanosti v ČR a pozvolna se uklidňující ekonomická situace. Svou roli hraje také pokles v populační síle ročníků a snižující se počet absolventů škol. Dalším intervenujícím faktorem je zřejmě také přetrvávající zájem o terciární vzdělávání, který vede ke zvyšování podílu absolventů s vysokoškolským vzděláním.

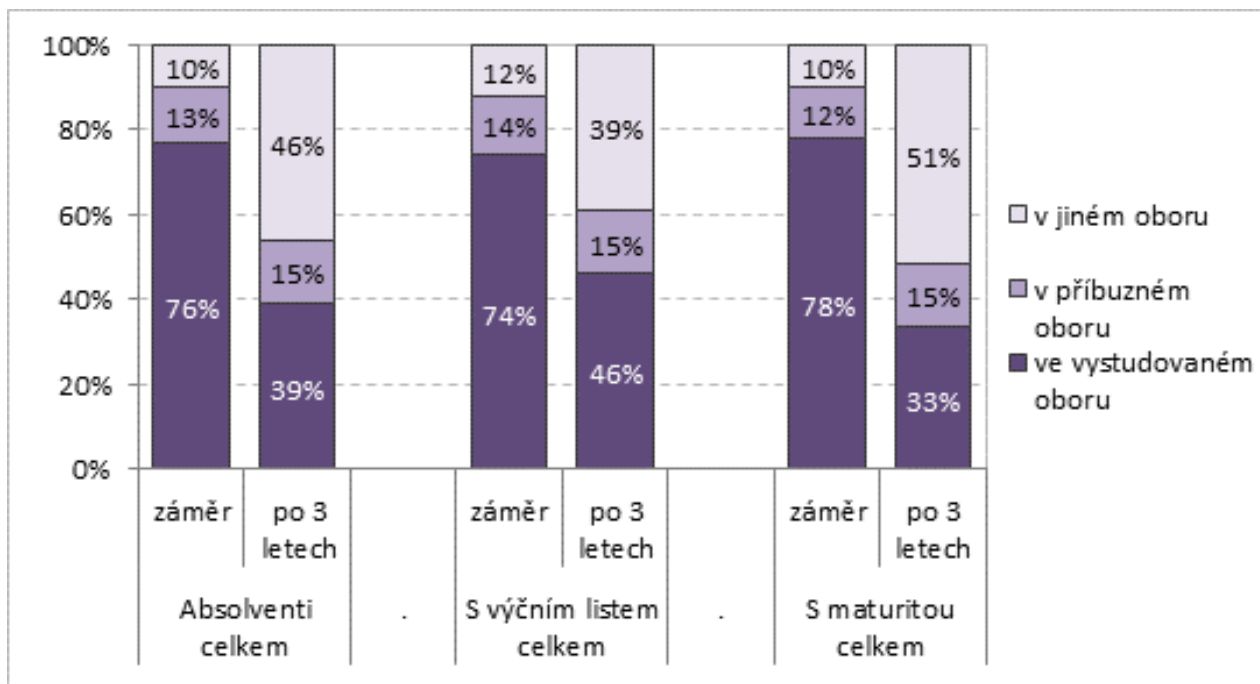
Vyučení respondenti obecně uvádějí jako nejčastější důvody práce v jiném než vystudovaném oboru **problémy se získáním práce v oboru a nízké finanční ohodnocení.** Další v pořadí jsou **ztráta zájmu o práci v oboru a nevyhovující pracovní podmínky.** Zhruba 40 % dotázaných se také domnívá, že absolvovaný **obor není perspektivní.**

Naopak nutnost dojíždění, nezájem pracovat v oboru a rekvalifikace či vzdělání v jiném oboru lze zařadit mezi méně frekventované důvody pro práci v jiném oboru.

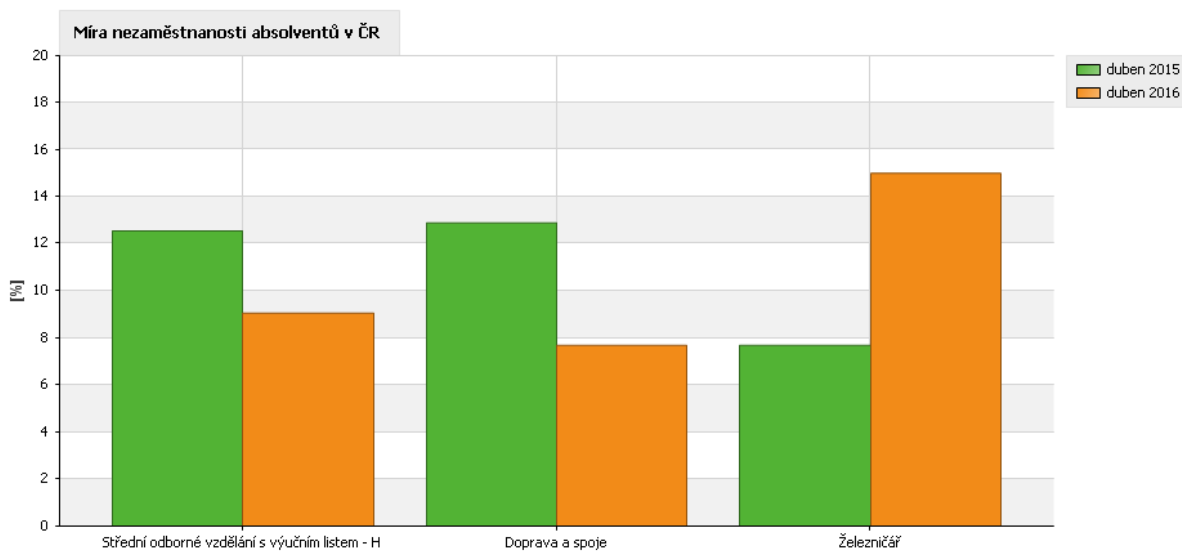
Z pohledu vzdělávání je také přínosné zjistit, jaké získané kompetence absolventi ze svého pohledu v zaměstnání nejvíce využívají.

Ze získaných výsledků vyplývá, že pro absolventy vzdělání s výučním listem jsou podstatné z hlediska využití v prvním zaměstnání zejména **schopnost pracovat v týmu, komunikační dovednosti a schopnost řešit problémy.** Dále také **všeobecné, odborné praktické i odborné teoretické znalosti.**

Naopak znalost cizích jazyků, prezentační dovednosti či znalosti práce s počítačem jsou absolventy vzdělání s výučním listem využívány v prvním zaměstnání relativně nejméně.

Graf 13: Porovnání uplatnění v oboru vzdělání – záměr na konci studia a skutečné uplatnění 3 roky od ukončení studia (v % odpovědí)

Graf 14: Míra nezaměstnanosti absolventů oborů vzdělání „železniční doprava“ - vyjadřuje kolik % absolventů dané skupiny oborů či oboru vzdělání zůstane bez zaměstnání. Zde je třeba poznamenat, že vzhledem k velmi nízkému počtu žáků může docházet k velkému výkyvu v meziročním srovnání.

Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2015			duben 2016		
	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Střední odborné vzdělání s výučním listem - H	21062	2645	12,6%	20261	1835	9,1%
Doprava a spoje	62	8	12,9%	52	4	7,7%
Železničář	13	1	7,7%	20	3	15,0%

Tabulka 5: Míra nezaměstnanosti absolventů oborů vzdělání „železniční doprava“ - vyjadřuje počet absolventů dané kategorie vzdělání, kteří zůstanou bez zaměstnání

Přibližně **35 %** pracovníků v odvětví Doprava, skladování a poštovní činnosti tvoří skupina povolání **řidiči nákladních automobilů, autobusů a tramvají**. V roce 2014 bylo v ČR v této skupině povolání zaměstnáno více než 180 tisíc osob. Na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR má tedy skupina povolání řidiči motocyklů, automobilů, autobusů a tramvají podíl 3,6 %. V porovnání s ostatními skupinami povolání jde podle počtu zaměstnaných o 4. největší skupinu povolání v ČR. V porovnání s rokem 2000 se počet zaměstnaných v této skupině povolání v ČR snížil. Průměrný roční pokles počtu zaměstnaných byl v letech 2000-2014 v ČR v této skupině povolání zhruba 0,6 %.

V EU28 bylo v roce 2013 ve skupině povolání řidiči motocyklů, automobilů, autobusů a tramvají zaměstnáno zhruba 6,6 milionu osob. V EU28 tato skupina povolání tvoří 3,1 % ze všech zaměstnaných, tedy o 0,5 procentních bodů méně, než je podíl této skupiny povolání na zaměstnaných v ČR. V zemích Evropské unie se podíl zaměstnaných v této skupině povolání pohybuje od 2,0 % v Nizozemsku a Lucembursku po 5,5 % v Litvě.

Řidiči motocyklů, automobilů, autobusů a tramvají jsou hodně koncentrováni pouze v odvětví Doprava, skladování a poštovní činnosti (v tomto odvětví jich pracuje 65,4 %). Zbývající část těchto pracovníků je zaměstnána ve stavebnictví, v obchodě, potravinářském průmyslu, v oblasti výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody či ve sféře zdravotní a sociální péče.

A jak je to s **nezaměstnaností absolventů oborů vzdělání z oblasti dopravy a spojů**? Navzdory nízkým počtům absolventů, resp. nezaměstnaných absolventů lze říci, že hodnoty kopírují trendy nezaměstnanosti absolventů škol celkově. Po roce 2008 se nezaměstnanost absolventů postupně zvyšovala vlivem ekonomické recese. Po mírném zlepšení v letech 2011 a 2012 se pak **v roce 2013** zvýšila na nová **maxima**. **V roce 2014 se však situace na trhu**

práce stabilizovala a nezaměstnanost absolventů škol opět v porovnání s předchozím rokem klesla. Pokles pokračoval i v roce 2015, ve kterém dosahovala míra nezaměstnanosti absolventů dokonce nižších hodnot než v roce 2012. To je obecný trend napříč všemi skupinami oborů vzdělání.

V porovnání s jinými skupinami oborů lze konstatovat, že **nezaměstnanost absolventů oborů vzdělání z oblasti dopravy a spojů** se dlouhodobě pohybuje **napříč všemi kategoriemi vzdělání na obdobné úrovni jako celková nezaměstnanost.**

Absolventi středních škol (bez ohledu na oborové zaměření) mají podle dotazníkového šetření **celkem vysoký zájem uplatnit se po ukončení studia ve vystudovaném oboru** – v průměru v **76 %** případů. Reálná situace po přechodu absolventů na trh práce však vypadá jinak. **Po třech letech od ukončení školy uvádělo při dotazování už jen 39 % absolventů, že pracují ve vystudovaném či příbuzném oboru, přičemž u vyučených šlo o 46 % a v případě maturantů pouze o 33 % respondentů. Polovina absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou pak pracuje zcela mimo vystudovaný obor.**

Z analýz **porovnání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním**, které vycházejí z dat Výběrového šetření pracovních sil, vyplývá, že zatímco u absolventů se vzděláním s výučním listem (opět bez rozlišení podle oborového zaměření) je míra shody mezi vzděláním a zaměstnáním nepatrně vyšší u absolventů (ve věku 20–24 let) než u zaměstnaných celkem, u absolventů vzdělání s maturitní zkouškou je to naopak. V **úplné nebo částečné shodě** se svým vzděláním pracuje téměř 59 % absolventů se vzděláním s maturitní zkouškou bez rozlišení věku, u absolventů ve věku 20–24 let je to 54 %. Podobně mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem se vzděláním s maturitní zkouškou je 28 % těch, co spadají do kategorie **hrubá neshoda**, v případě absolventů ve věku 20–24 let činí tento podíl dokonce 35 %. Třetina mladých se vzděláním s maturitní zkouškou tedy pracuje zcela mimo svůj obor.

Důvodů pro práci v jiném oboru může být hned několik. Absolventi oborů vzdělání s výučním listem, kteří pracují mimo obor, obecně nejčastěji jmenovali jako důvod **problémy se získáním práce v oboru a nízké finanční ohodnocení**. Další v pořadí byly pak **ztráta zájmu o práci v oboru a nevyhovující pracovní podmínky**. Zhruba 40 % dotázaných se také domnívá, že absolvovaný **obor není perspektivní**. U absolventů na **úrovni vzdělání s maturitní zkouškou** bylo nejčastěji uváděným důvodem pro odchod do jiného oboru tvrzení, že absolvent **prací v oboru nesehnal**.

Někteří absolventi oborů vzdělání s maturitní zkouškou skupiny 37 Doprava a spoje nepřecházejí na trh práce okamžitě, ale pokračují ve studiu na vyšších odborných nebo častěji na vysokých školách. Z absolventů dopravních či spojařských oborů vzdělání s maturitní

zkouškou jich je přijato do terciárního vzdělávání 53 %. Většina z nich pokračuje ve vysokoškolském studiu dopravních či ekonomických programech.

2.2 Výsledky Nové závěrečné zkoušky v dané skupině oborů

Obor vzdělání s výučním listem **37-52-H/02 Železničář** je jedinečný obor, což potvrzuje i Jednotné zadání závěrečné zkoušky. V písemné zkoušce se ověřují úkoly z oblasti Osobní přepravy, Nákladní přepravy, Dopravy, Sdělovací a zabezpečovací techniky.

V praktické části závěrečné zkoušky to je ověřování kritérií z profesní kvalifikace (PK) Informátor v železniční dopravě, Průvodčí osobní dopravy, Posunovač, Výhybkář - signalista, Skladník přepravy, Tranzitér nebo témata z obchodní nabídky a služeb ČD nebo kombinovaná témata z jednotlivých kompetencí PK v úplné profesní kvalifikaci (ÚPK) „železničář“ :

Nová závěrečná zkouška (NZZ) tudíž plně obsahuje všechna PK v ÚPK, jež jsou zahrnuta v rámcovém vzdělávacím programu (RVP) Železničář.

Obor vzdělání s výučním listem **37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy** také patří mezi specifické obory vzdělání – žáci nezhotovují žádný výrobek, ale v průběhu zkoušky simulují manipulaci s poštovními zásilkami – jejich příjem, přepravu a dodání. Veškeré poštovní činnosti v České poště, s. p. vychází z tzv. Poštovních pravidel, která jsou jakýmsi manuálem činností. Tato pravidla se neustále mění, a proto se musí každý rok měnit i jednotné zadání, které ověřuje většinu¹ kompetencí z příslušných profesních kvalifikací – Poštovní doručovatel, Pracovník poštovní přepravy I, Pracovník poštovní přepážky a Pracovník vnitřní poštovní služby, které tvoří ÚPK Operátor poštovního provozu.

2.3 Výstupy projektu Překvap pro danou skupinu oborů

Do této skupiny povolání patří v ČR čtyři skupiny odpovídající mezinárodní klasifikaci ISCO-08 na 3. úrovni. Jde o skupinu *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* (ISCO 831+834+835).

Při podrobném členění povolání podle 5. úrovně klasifikace ISCO-08 spadá do této skupiny povolání celkem 30 různých detailních povolání. Největší z nich jsou *Skladníci, obsluha manipulačních vozíků* (ISCO 83443) a *Traktoristé a obsluha zemědělských strojů* (ISCO 83411). Za oblast pošt je možné použít skupinu povolání *Pracovníci informačních služeb, na přepážkách apod.* (5. úroveň ISCO-08).

Podíl zaměstnaných pracovníků v této skupině povolání na celkovém podílu zaměstnaných osob v ČR je poměrně vysoký – z hlediska podílu zaměstnaných osob se v ČR jedná o 14. největší skupinu povolání ze sledovaných 40 skupin. Podíl zaměstnaných pracovníků je

---

¹ Z povahy věci není možné některé kompetence ověřovat přímo u zkoušky, ale ověřují se během studia

vysoce nadprůměrný z hlediska mezinárodního srovnání – pouze v jedné zemi EU28 je podíl této skupiny povolání na celkové zaměstnanosti vyšší, a to v Lotyšsku. **Ve srovnání s ostatními skupinami povolání v ČR je nezaměstnanost skupiny povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucích* poměrně vysoká – v roce 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti 5,4 %.**

Skupina povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* je z hlediska rozložení pracovníků napříč jednotlivými odvětvími charakteristická velmi nízkou úrovní odvětvové koncentrace – a to jak v ČR tak i v EU28. V ČR jsou pracovníci v rámci této skupiny povolání nejčastěji koncentrováni v odvětvích *Doprava, skladování a poštovní činnosti a Zemědělství, lesnictví a rybolov*. Vyšší hodnoty odvětvové koncentrace vykazují také odvětví *Velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel a Stavebnictví*. Exkluzivita skupiny povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* dosahuje v ČR průměrných hodnot, ve srovnání s EU28 je na výrazně vyšší úrovni. Z pohledu sledovaných odvětví v ČR je podíl pracovníků nejvyšší v odvětví *Zemědělství, lesnictví a rybolov*. Vyšší podíly pracovníků vykazují v ČR také odvětví *Doprava, skladování a poštovní činnosti a Těžební průmysl*.

Z hlediska očekávaného vývoje lze předpokládat, že ve skupině povolání ***Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí*** dojde ve srovnání s ostatními skupinami k výraznému snížení počtu pracovních míst – **do roku 2020 by se zde měl počet pracovníků snížit až o 8 tisíc**. Nahrazovací poptávka dosahuje u skupiny povolání ***Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí*** průměrných hodnot – **svá současná pracovní místa by mělo opustit zhruba 13 tisíc osob**. Do roku 2020 tak bude v této skupině povolání potřeba nově obsadit asi 5 tisíc pracovních míst.

Fluktuace pracovníků je v případě skupiny povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* ve srovnání s ostatními skupinami povolání vyšší. **Do této skupiny povolání vstupují zejména pracovníci, kteří byli předtím nezaměstnaní**. Tato skupina povolání je spojena zejména se skupinami povolání *Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci kromě uklízečů a pomocníků a Řidiči motocyklů, automobilů, autobusů a tramvají*. Právě do těchto skupin pracovníci jak odcházejí, tak z nich přicházejí. Z pohledu perspektivy na trhu práce lze konstatovat, že tato skupina povolání se jeví jako progresivní na trhu práce, neboť do ní více lidí přichází, než odchází. Její pozice na trhu práce je tak celkem dobrá a z pohledu mobility pracovní síly jako perspektivní.

Průměrný věk zaměstnaných osob v této skupině povolání je 43,3 roku, což je o 0,8 roku více, než je průměrný věk všech zaměstnaných v ČR. V dané skupině povolání převládají mezi zaměstnanými v ČR velmi výrazně **muži** – ti tvoří **téměř 87 % ze všech zaměstnaných v této skupině povolání**. Z hlediska vzdělanostní struktury ve skupině

povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* zcela výrazně převažují pracovníci s vyšším sekundárním vzděláním, tedy vyučení nebo pracovníci s maturitou (87 % pracovníků). Dále jsou zastoupeni pracovníci s nižší sekundární úrovní vzdělání (9 %). Jen okrajově se zde vyskytují pracovníci s vyšší úrovní vzdělání. Nejvhodnější struktura v rámci ČR je přitom posunutá k nižším úrovním vzdělání a zahrnuje snížení podílu pracovníků s vyšším sekundárním vzděláním (na 66 %) a naopak zvýšení podílu pracovníků s nižším sekundárním vzděláním (34 %). Kvalifikační požadavky na pracovníky v této skupině povolání v ČR jsou tedy nižší, než skutečná vzdělanostní úroveň. Porovnáme-li situaci v ČR v mezinárodním srovnání, pak skutečná úroveň vzdělání v průměru zemí EU je nižší, tedy se více blíží nejvhodnější struktuře v ČR. Zejména je zde nižší zastoupení pracovníků s vyšším sekundárním vzděláním (55 %) a naopak vyšší podíl pracovníků s nižším sekundárním vzděláním (31 %) a zastoupení jsou v této skupině povolání nejvíce zastoupeni pracovníci se středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou, dále pak pracovníci s dosaženým terciárním vzděláním (nejčastěji magisterským).

Požadavky pracovních míst ve skupině povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* jsou celkově poměrně nízké. Podobně jako u ostatních skupin obslužných povolání jsou relativně větší nároky kladeny na míru plánování a nezávislosti, zatímco schopnost dalšího učení není příliš potřebná a nejméně je požadována schopnost ovlivňovat ostatní pracovníky. Nižším nárokům odpovídá i skutečnost, že pracovníci ve svém zaměstnání využívají málo často čtenářské a písemné dovednosti a rovněž ICT dovednosti. Relativně častěji potřebují numerické dovednosti, i tak je ale četnost jejich využití pod průměrem. Situace v zemích EU je obdobná.

Nižším nárokům této skupiny povolání odpovídá i nižší úroveň dosažených dovedností. Relativně nejvyšší úrovně dosahují pracovníci *Obsluhy pojízdných zařízení a strojvedoucí* v numerických dovednostech, nižší jsou jejich čtenářské dovednosti a schopnost řešit problémy. Ve všech oblastech se pohybují mírně pod průměrem.

Pro výkon povolání jsou pro pracovníky *Obsluhy pojízdných zařízení a strojvedoucí* nejpodstatnější osobnostní kompetence, jako spolehlivost, sebeovládání a schopnost spolupráce, ze sociálních kompetencí je potřebná schopnost pracovat v týmu, dále je podstatná např. schopnost pracovat v časové tísní nebo odpovědnost za výsledek práce. Vzhledem k charakteru povolání pracovníci potřebné především znalosti a dovednosti z oblasti služeb, dále z administrativy, technických oborů, výroby. Potřebné jsou schopnost posuzování vlastností věcí, služeb nebo lidí, rozhodování a řešení problémů, zpracování a zhodnocení informací a využívání relevantních znalostí. Důležitá je dále schopnost komunikace v mateřském jazyce a praktické dovednosti.

Z hlediska obsahu a stylu práce a pracovního prostředí ve skupině povolání *Obsluha pojízdných zařízení a strojvedoucí* převažují manuálně technické činnosti, práce se stroji a zařízeními. Významnou složku dále tvoří systematická práce podle pokynů jiných lidí, důraz je kladen na přesnost a pracovní činnosti jsou vykonávány v jasně strukturovaných podmínkách. Pro pracovníky *Obsluhy pojízdných zařízení a strojvedoucí* je pro jejich spokojenost v práci nejdůležitější hodnotou dostatečná podpora, dále pak sociální vztahy.

Ve skupině povolání *Pracovníci informačních služeb, na přepážkách apod.* se nachází nejčastější pracovní pozice pro absolventy oboru vzdělání Manipulant poštovního provozu a přepravy – poštovní doručovatel. Dále je zde také pracovní pozice, na kterou hlavně směřují absolventi oboru vzdělání s maturitní zkouškou Logistické a finanční služby – Přepážkoví pracovníci na poštách. Dohromady spolu činí asi 20 % zaměstnanců z celkových 125 tisíc v této skupině. Skupina jako celek má vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr všech ostatních skupin. Skupina povolání jako celek je ale velmi roztržštěná a spojuje velké množství oborů lidské činnosti. Není tedy možné z výsledků projektu Překvap formulovat nějaký smysluplný závěr pro aktualizaci/revizi RVP.

3. Výsledky maturitních zkoušek v dané skupině oborů vzdělání²

Maturitní zkouška je zákonným nástrojem pro ukončování vzdělávání na středních školách, který vede k dosažení vzdělání s maturitní zkouškou. Přijetím nového školského zákona byla od školního roku 2010/2011 zavedena nová podoba maturitních zkoušek spočívající především v centrálně zadávaných standardizovaných zkouškách zaměřených na ověření klíčových a všeobecných kompetencí a znalostí z vybraných všeobecně vzdělávacích předmětů (tzv. společná část maturitní zkoušky).

Zatímco společná část maturitní zkoušky je zajišťována státem, druhá část maturitní zkoušky, tzv. profilová část, je v kompetenci ředitele školy.

Závazným kritériem je počet povinných zkoušek profilové části maturitní zkoušky (PMZ), dále také stručné požadavky na obsah a formu PMZ konkretizované v RVP. Přitom funkce profilové části maturitní zkoušky je v odborném vzdělávání neméně významná jako část společná, protože PMZ je významným zdrojem informací o tom, jak je žák připraven pro výkon povolání a pracovních činností i pro další vzdělávání příslušného směru.

V rámci profilové části maturitní zkoušky pro obor vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy představuje následující formy: ústní zkoušku před zkušební maturitní komisí, praktickou zkoušku, maturitní práci a její obhajobu před zkušební maturitní

---

² Výsledky pro 37-42-M/01 Logistické a finanční služby nejsou k dispozici

komisí a kombinaci praktické zkoušky a maturitní práce a její obhajoby. Ústní zkouška má teoretický charakter, ostatní formy jsou zaměřeny na praktické dovednosti absolventů, schopnost samostatně vyřešit zadaný problém a na aplikaci teoretických znalostí v praxi. Vzhledem k velké variabilitě témat ústní zkoušky, která je dána zaměřením každé školy.

Písemná forma maturitní zkoušky není obvyklá, protože teoretické vědomosti se ověřují formou ústní zkoušky. V souladu s platnou vyhláškou si může škola sama určit, jaké formě PMZ dá přednost a jaká forma nejlépe vyhovuje podmínkám školy.

V následujících tabulkách jsou uvedeny příklady možných variant sestavení profilové části maturitní zkoušky tak, jak je praktikují některé školy.

PMZ	Vazba na vyučovací předměty	Vazba na RVP (obsahové okruhy)	Forma
1. zkouška	<u>zaměření Logistika:</u> dopravní logistika, logistika a obslužné systémy, odborná doprava, praxe <u>zaměření Letecká doprava:</u> řízení letového provozu, letadla a letišť, praxe <u>zaměření Služby EU:</u> dopravní služby, přepravní služby, praxe <u>zaměření Silniční doprava:</u> silniční doprava a přeprava, logistika, praxe	všechny odborné okruhy dle RVP	ústní zkouška
2. zkouška	<u>stejná pro všechna zaměření:</u> ekonomika, daňová legislativa, praxe	ekonomické vzdělávání	ústní zkouška
3. zkouška	<u>zaměření Logistika:</u> dopravní logistika, logistika a obslužné systémy, odborná doprava, ekonomika, praxe, daňová legislativa <u>zaměření Letecká doprava:</u> řízení letového provozu, letadla a letišť, ekonomika, praxe, daňová legislativa <u>zaměření Služby EU:</u> dopravní služby, přepravní služby, ekonomika, praxe, daňová legislativa <u>zaměření Silniční doprava:</u> silniční doprava a přeprava, logistika, ekonomika, praxe, daňová legislativa	všechny odborné okruhy dle RVP	praktická zkouška/ maturitní práce a její obhajoba

Tabulka 6: Varianta SPŠ dopravní Plzeň

<i>PMZ</i>	<i>Vazba na vyučovací předměty</i>	<i>Vazba na RVP (obsahové okruhy)</i>	<i>Forma</i>
1. zkouška	doprava a přeprava, logistika, dopravní logistika, přeprava a zasílatelství	všechny odborné okruhy dle RVP	ústní zkouška
2. zkouška	ekonomika, marketing, účetnictví	ekonomické vzdělávání	ústní zkouška
3. zkouška	praxe	všechny odborné okruhy dle RVP	kombinace: maturitní práce a její obhajoba, praktická zkouška

Tabulka 7: Varianta Střední škola logistiky a chemie Olomouc

<i>PMZ</i>	<i>Vazba na vyučovací předměty</i>	<i>Vazba na RVP (obsahové okruhy)</i>	<i>Forma</i>
1. zkouška	doprava a přeprava, logistika, ekonomika, účetnictví a daně	odborné okruhy dle RVP + ekonomické vzdělávání	ústní zkouška
2. zkouška	doprava a přeprava, logistika, odborná praxe	odborné okruhy dle RVP	praktická zkouška
3. zkouška	ekonomika, účetnictví, daňová evidence a daně	ekonomické vzdělávání	praktická zkouška

Tabulka 8: Varianta VOŠ, SPŠ automobilní a technická, České Budějovice

3.1 Provedený monitoring - projekt Kurikulum S

Dotazníkové šetření s tématem profilové části maturitní zkoušky (PMZ) bylo v oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy rozesláno na 22 škol vyučujících tento obor vzdělání, přičemž dotazník z nich vyplnilo 14 (návratnost 63,6 %).

Školní a oborová specifika

92,9 % škol (oproti dotazníkovému průměru 89,5 %) uplatňuje školní či oborová specifika, tzn. prvky odrážející např. tradici školy, požadavky zaměstnavatelů v regionu, zaměření vyučovaného oboru vzdělání, při tvorbě profilové části maturitní zkoušky. Školní či oborová specifika se podobnou měrou promítají do ústní zkoušky, praktické zkoušky a maturitní práce a její obhajoby. Specifika jsou využívána zejména u zkoušek s tématy logistiky, ekonomiky, dopravy a přepravy (zejm. železniční, ale i ostatních druhů).

Zapojení specifík má různé podoby: např. specifický výběr předmětů/témat pro zkoušky PMZ (např. železniční, silniční, nákladní, letecká doprava/přeprava; přizpůsobení podmínkám regionu); zaměření praktické zkoušky (úkoly vycházející z reálných činností firem), zaměření

maturitní práce a její obhajoby (prakticky laděná témata; témata od zaměstnavatelů; témata vycházející z odborné praxe žáků); odborník z praxe jako vedoucí/oponent maturitní práce.

Pro všechny respondenty je důležité zohledňovat v profilové části maturitní zkoušky školní či oborová specifika (oproti dotazníkovému průměru 95,7 %). Nejčastěji zmiňovaným důvodem je uplatnitelnost absolventů na regionálním i širším trhu práce. S tím souvisí také respondenty často uváděná spolupráce škol s regionálními zaměstnavateli, příprava žáků na praxi v oboru a také jejich příprava pro konkrétní zaměstnavatele. Někteří respondenti dále uvádějí jako důvod pro zohlednění specifik udržení tradice a kvality školy.

Standardizace

Pouhých 14,3 % respondentů (oproti dotazníkovému průměru 24,7 %) by souhlasilo se standardizací profilové části maturitní zkoušky v daném oboru vzdělání. Standardizace by podle nich zajistila srovnatelnost absolventů z různých škol. Měla by mít podobou pevně daných měřitelných kritérií hodnocení některých částí PMZ, příp. podobou testu.

Ostatních 85,7 % respondentů uvádí, že standardizovat PMZ nelze především z důvodu velkého množství zaměření oboru (standardizovat by tak bylo možné jen malou část společného základu nebo by bylo nutné v oboru úplně rezignovat na specifika ŠVP). Respondenti jako důvod také uvádějí spolupráci s regionálními zaměstnavateli a obecně regionální podmínky trhu práce (vč. odlišné infrastruktury, na které je obor vzdělání závislý).

PMZ jako kvalifikační zkouška

Rovných 50 % respondentů (oproti dotazníkovému průměru 54,9 %) se domnívá, že by PMZ mohla být kvalifikační zkouškou opravňující pro výkon činností v daném oboru vzdělání, a to i v případě, že dotyčný neuspěl u společné části maturitní zkoušky. Drtivá většina jako důvod uvádí, že úspěch žáka (třebaže pouze) u PMZ prokazuje zvládnutí odborných znalostí a dovedností pro uplatnění se v oboru. Dalším zmiňovaným důvodem je zájem zaměstnavatelů o žáky tohoto oboru vzdělání.

Ostatních 50 % respondentů s navrhovanou možností nesouhlasí. Pro většinu z nich je důležité udržet komplexní charakter maturitní zkoušky (včetně společné části). Samotní zaměstnavatelé vyžadují komplexně připravené absolventy (př. komunikace v českém a cizím jazyce, logické uvažování, etické jednání, estetické cítění). Ojediněle respondenti jako překážku opatření uvádějí, že zaměstnavatel má vlastní systém kvalifikačních zkoušek (železniční doprava) nebo že by opatření snížilo motivaci žáků k výkonu celé maturitní zkoušky. Další respondenti nesouhlasí s vytvořením mezistupně vzdělání a se související standardizací zkoušek PMZ.

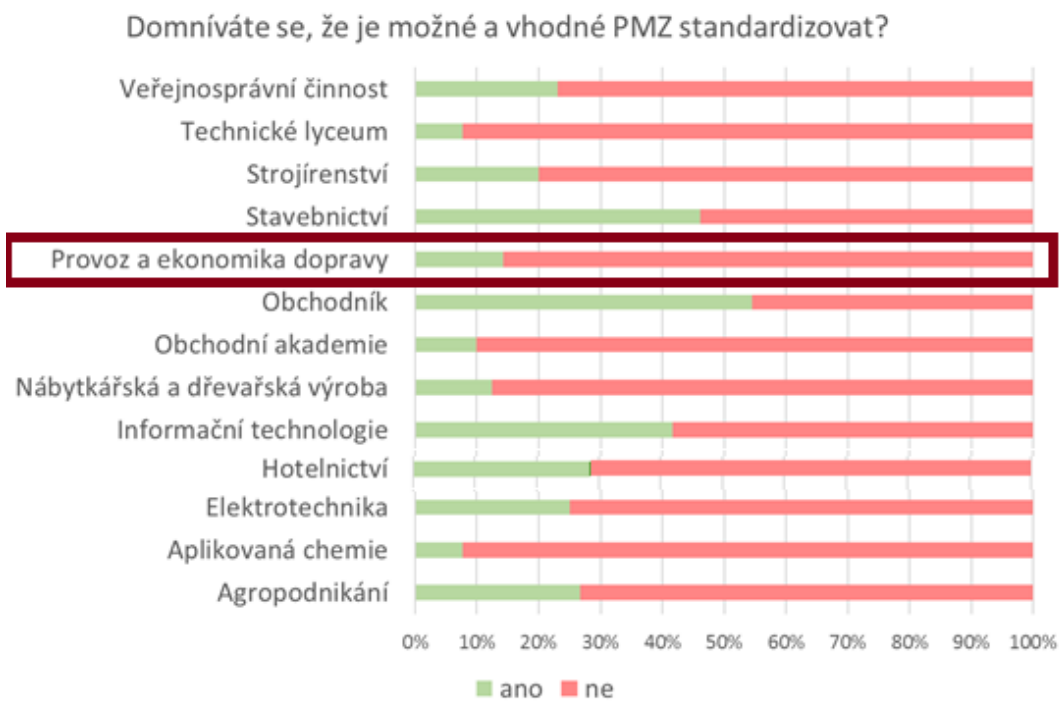
Návaznost PMZ na kvalifikační standard

Celých 71,4 % respondentů (oproti dotazníkovému průměru 65,4 %) se domnívá, že by PMZ mohla být v příslušném oboru vzdělání navázána na některý kvalifikační standard profesní kvalifikace NSK. Následuje seznam respondenty navrhaných standardů:

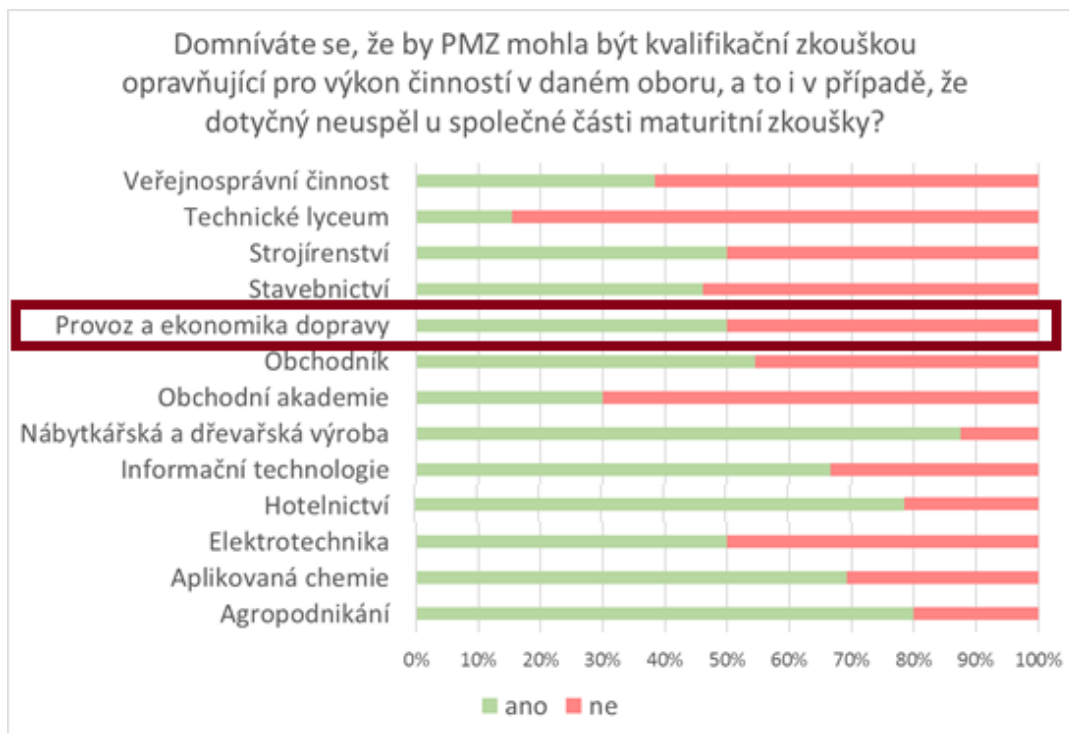
- Asistent, sekretář
- Dispečer
- Dispečer silniční dopravy
- Dispečer železniční dopravy
- Dispečer železniční dopravy
- Dozorce depa
- Dozorce výhybek
- Ekonom práce
- Hradlář, Hláskář
- Informátor v dopravě
- Kontrolor přepravy cestujících
- Kurýr
- Logistik
- Logistik skladových operací
- Logistik v dopravě a přepravě
- Nákladní pokladník železniční dopravy
- Operátor železniční dopravy
- Osobní pokladník železniční dopravy
- Pracovník poštovní přepravy
- Pracovník v administrativě
- Provozní a celní deklarant
- Průvodčí osobní přepravy
- Referent železniční dopravy
- Signalista
- Staniční dozorce
- Stroj mistr železniční dopravy
- Tranzitér
- Účetnictví
- Vedoucí obsluhy nákladních vlaků
- Vedoucí posunu
- Vedoucí týmu

- Vlakové osobní přepravy
- Výhybkář
- Výpravčí
- *všechny profesní kvalifikace týkající se dopravy (Doprava a spoje), dle oborů dopravy, příp. ekonomika*

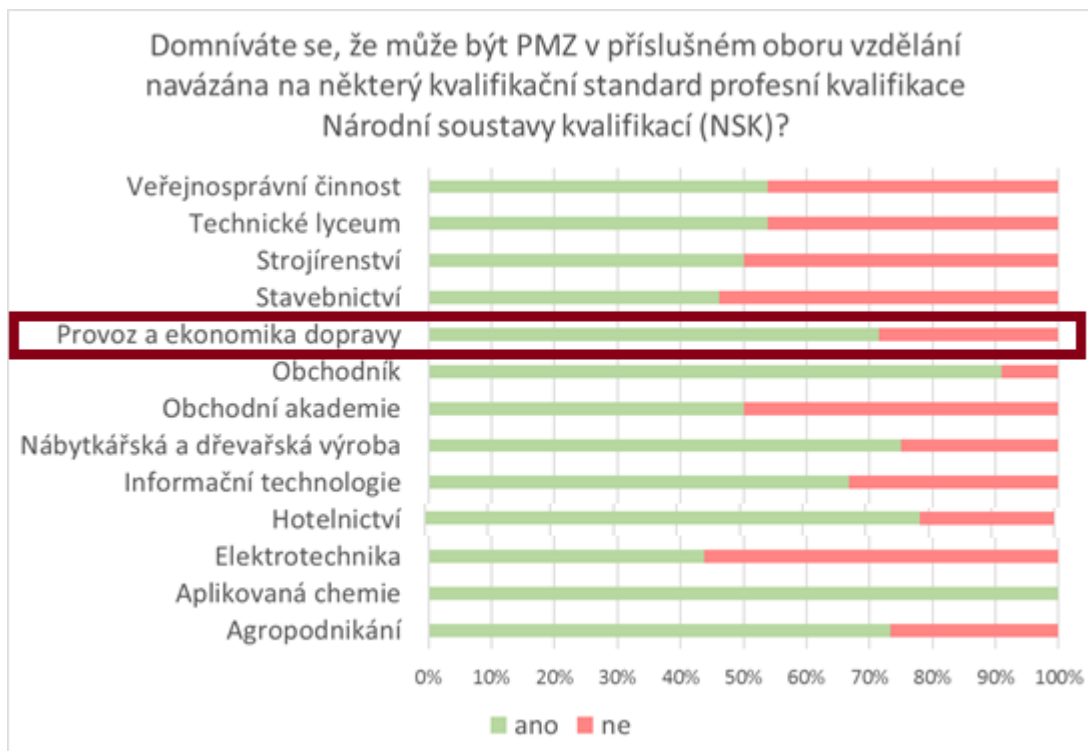
Zbývající respondenti s opatřením nesouhlasí. Obor vzdělání s maturitní zkouškou (a tedy i PMZ) by měl být koncipován tak, aby absolvent byl uplatnitelný v různých typech dopravy. Vyžaduje tak specializaci, kterou standard nepokryje.

Graf 15: Profilová maturitní zkouška

Graf 16: Profilová maturitní zkouška

Graf 17: Profilová maturitní zkouška

3.2 Úspěšnost absolventů u společné části maturitní zkoušky

Obory vzdělání s maturitní zkouškou, které patří do skupiny oborů 37, jsou ve výsledcích společné části maturitní zkoušky zahrnuty do skupiny oborů vzdělání s maturitní zkouškou: SOŠ technické ST-2 a Nástavby technické N-TE (*Tabulka 9*).

Vzhledem k tomu, že zahrnují velmi nepatrnou část obsažených všech skupin oborů vzdělání, je nutné brát interpretaci výsledků v dané skupině pouze za informační výčet hodnot, nikoliv za určující interpretaci reálných výsledků (*Tabulka 10*).

Tabulka 10 Výsledky didaktických testů společné části maturitní zkoušky (MZ) 2016 – jaro a srovnání s výsledky z jara 2015:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Didaktický test z českého jazyka konalo v řádném termínu 62 279 maturantů, z nich uspělo 57 034. Maturanti dosáhli průměrného procentního skóru (průměrné úspěšnosti) 65,9 %, tedy o 0,8 procentního bodu nižšího než ve stejném období roku 2015.

MATEMATIKA

Didaktický test z matematiky konalo v řádném termínu v rámci povinné zkoušky 16 975 maturantů. Úspěšně didaktický test složilo 13 043 z nich. Dosáhli průměrného procentního skóru 54,3 %, což je o 2,2 procentního bodu vyšší průměrný procentní skór než v loňském roce.

CIZÍ JAZYK

Didaktického testu z anglického jazyka se zúčastnilo celkem 41 451 maturantů v řádném termínu povinné zkoušky, z nich uspělo 39 080 a dosáhli průměrného procentního skóru 78,3 %. Průměrný procentní skór je tak o 2,6 procentního bodu vyšší oproti jarnímu období 2015.

V didaktickém testu z německého jazyka letos uspělo 1 692 žáků z 2 133 konajících. Průměrný procentní skór dosáhl hodnoty 61,7 %. Oproti roku 2015 tak vzrostl o 1,6 procentních bodů.

Didaktický test z francouzského jazyka konalo v řádném termínu 127 žáků a 126 žáků v testu uspělo. Didaktický test z ruského jazyka konalo v řádném termínu 1 025 žáků, z nichž 934 test složilo úspěšně. Didaktický test ze španělského jazyka pak v řádném termínu konalo 154 a 152 z nich uspělo.

Skupina oborů vzdělání	Zkratka	Zahrnované skupiny oborů
SOS technické	ST-2	18-20-M/0; 21-41-M/0; 21-42-M/0; 21-43-M/0; 28-41-M/028-43-M/0; 28-44-M/0; 29-41-M/0; 29-42-M/0; 29-43-M/029-44-M/0; 29-45-M/0; 31-41-M/0; 31-43-M/0; 32-41-M/0; 32-44-M/0; 33-41-M/0; 33-42-M/0; 34-41-M/0; 34-42-M/0; 37-41-M/0; 37-42-M/0 ; 39-08-M/0
Nástavby technické	N-TE	23-43-L/5; 26-41-L/5; 26-45-L/5; 26-46-L/5; 28-45-L/5; 29-41-L/5; 29-43-L/5; 31-43-L/5; 33-42-L/5; 34-41-L/5; 36-44-L/5; 36-45-L/5; 37-41-L/5; 37-42-L/5 ; 39-41-L/5; 41-41-L/5; 41-43-L/5; 41-44-L/5; 41-45-L/5

Tabulka 9: Přehled oborů vzdělání s maturitní zkouškou v jednotlivých skupinách oborů k výsledkům společné části MZ

Skupina oborů	Předmět	Podíl volby předmětu (v %)	Přihlášení (počet)	Konali (počet)	Uspěli (počet)	Neuspěli (počet)	Opravný termín (počet)	Náhradní termín (počet)
ST-2	matematika	25,9	447	368	201	167	101	2
	ČJ+ literatura didaktický test	-	1723	1403	1203	200	67	3
	ČJ+ literatura Písemná práce	-	1723	1403	1374	29	17	3
	ČJ+ literatura ústní zkouška	-	1723	1398	1299	99	60	6
	AJ didaktický test	69,3	1194	969	902	67	29	4
	AJ písemná práce		1194	969	925	44	14	3
	AJ ústní zkouška		1194	965	905	60	32	5
	NJ didaktický test	4,2	72	60	54	6	7	0
	NJ písemná práce		72	60	51	9	4	0
NJ ústní zkouška	72		60	57	3	1	0	
N-TE	matematika	52,4	654	475	240	235	171	10
	ČJ+ literatura didaktický test	-	1248	911	667	244	73	7
	ČJ+ literatura Písemná práce		1248	911	883	28	15	2
	ČJ+ literatura ústní zkouška		1248	906	856	50	37	8
	AJ didaktický test	40,9	511	364	320	44	12	3
	AJ písemná práce		511	362	321	41	8	4
	AJ ústní zkouška		511	362	340	22	9	3
	NJ didaktický test	4,2	53	42	26	16	3	1
	NJ písemná práce		53	42	22	20	5	2
NJ ústní zkouška	53		42	36	6	0	0	

Tabulka 10: Výsledky společné části maturitní zkoušky v roce 2016 u daných skupin oborů vzdělání

4. Analýza ŠVP

4.1 Skupina oborů „železniční doprava“

Z provedené analýzy ŠVP vyplývá, že převážná většina škol ve skupině oborů „železniční doprava“ poskytující vzdělání v oborech vzdělání s výučním listem své disponibilní hodiny věnovala z 83% k posílení odbornému výcviku a zbývající hodiny využily pro posílení všeobecně vzdělávacích předmětů (*Tabulka 101, Graf 169*).

U oborů vzdělání s maturitní zkouškou jsou disponibilní hodiny využity přibližně z 10% k posílení odborného výcviku a zbývající část (přibližně 90%) je téměř rovnoměrně využita pro posílení všeobecně vzdělávacích předmětů a odborně teoretických předmětů (*Graf 178, Graf 20, Graf 21, Graf 22*).

Kód / název	Zaměření ŠVP ANO/NE (jaké)	Disponibilní hodiny teoretické / praktické	Organizace praktické vyučování škola / firma	žák / rozsah
37-52-H/01 Železničář	ne	24 4/20	1. - 3. ročník v oborových firmách	každý žák
37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy	ne	39 18/21		
	Specializace: Ekonomika v dopravě	39 17/22		
	Specializace: Železniční provoz	39 18/21	2. - 3. ročník v oborových firmách	každý žák
	Specializace: Logistika v dopravě	39 19/20		

Tabulka 11: Výsledky z provedené analýzy ŠVP škol v ČR (obory 37)

37-52-H/01 Železničář:

U výuky odborného výcviku se převážně ve 2. a 3. ročníku střídají různá pracovní prostředí (společnosti, firmy v „železniční dopravě“), a to vždy v určených skupinách. V odborném výcviku je učivo pro každého žáka stanoveno individuálně. V dané chvíli pracuje učitel vždy jen s jedním žákem.

37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy:

ŠVP bez zaměření:

Předmět Praxe umožňuje, aby se žáci tyto znalosti naučili uplatňovat v profesním životě a poznali každodenní činnosti reálných fungujících firem. Učební praxe se realizuje ve třídách a v odborných učebnách ve druhém až čtvrtém ročníku.

Odbornou praxi žáci vykonávají v reálných podnicích jako souvislou čtrnáctidenní praxi ve třetím a čtvrtém ročníku. Souvislá odborná praxe se uskutečňuje na základě písemné smlouvy uzavřené mezi školami a příslušnými fyzickými či právními osobami. Žákům je dána možnost zajistit si praxi samostatně s tím, že návrhy předkládají vedením škol ke schválení. Pokud nelze praxi zajistit prostřednictvím sociálních partnerů, školy ji zajišťují ve svých prostorách a pomocí svých pedagogických pracovníků.

Žáci jsou podle možností škol rozdělováni do skupin z důvodu zajištění individuálního přístupu k jednotlivým žákům, možnosti kontroly jejich činnosti i vzhledem ke kapacitě odborných učeben.

ŠVP specializace na železniční provoz:

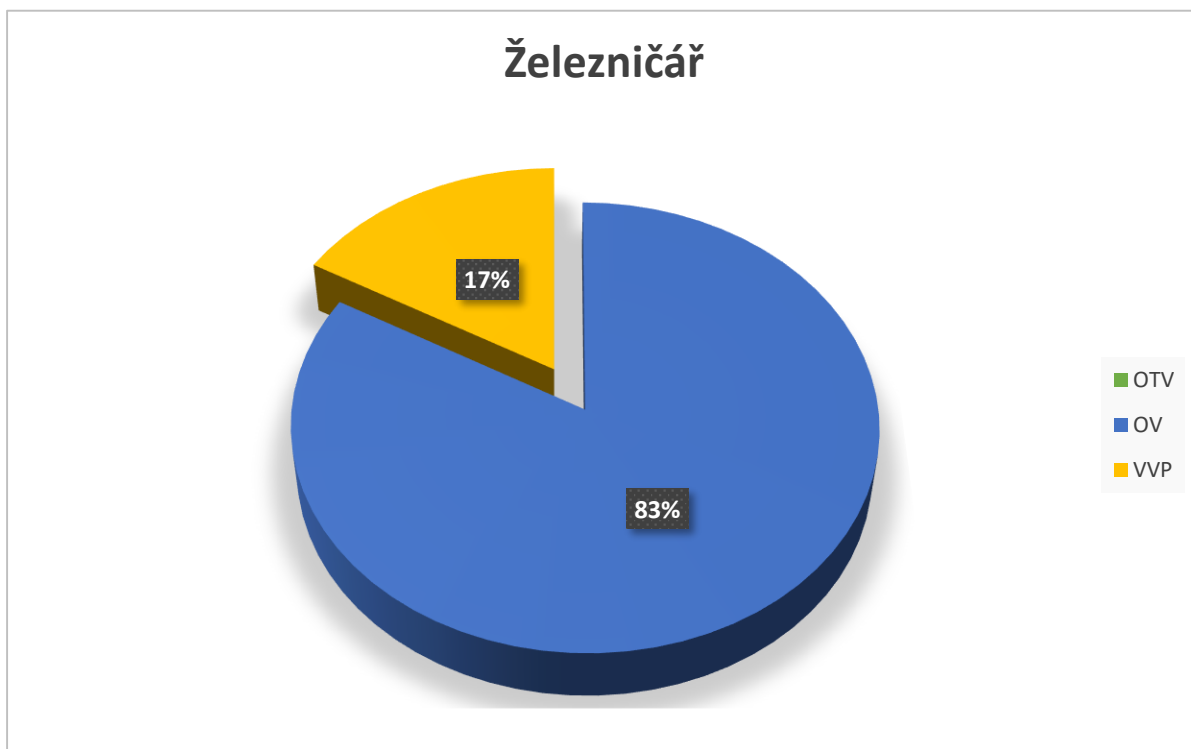
Žáci absolvují povinnou odbornou praxi ve 2. a 3. ročníku, kde mají možnost konkrétně rozvíjet odborné kompetence. Prohlubování a upevňování odborných vědomostí a praktických zručností, používání a dodržování technologických postupů ve spojení s platnými dopravními a přepravními předpisy a další praktické činnosti realizují na různých pracovištích ČD a.s., SŽDC, ČD CARGO a.s. a na odborné učebně.

ŠVP specializace na logistiku v dopravě nebo ekonomiku v dopravě

V praktické činnosti si žáci ověřují teoretické znalosti získané v teoretických odborných předmětech. Tyto praktické činnosti realizují v odborných učebnách a na různých pracovištích dopravních, přepravních a spedičních firem

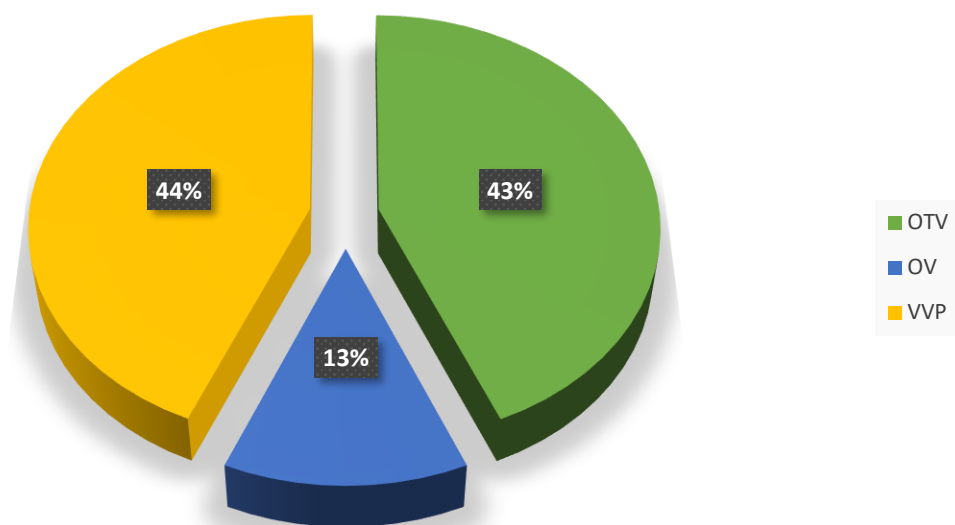

Graf 18: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)

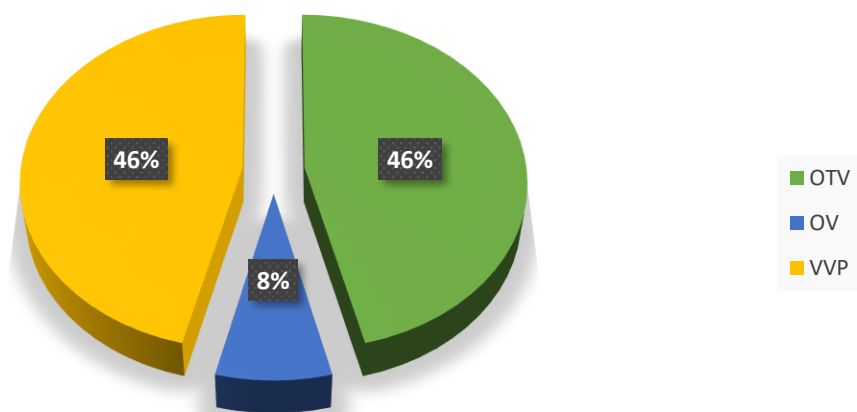
Graf 19: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s výučním listem 37-52-H/01 Železničář (OTV - odborně teoretické předměty, OV - praktické vyučování, VVP - všeobecně vzdělávací předměty)

Provoz a ekonomika dopravy (Ekonomika v dopravě)

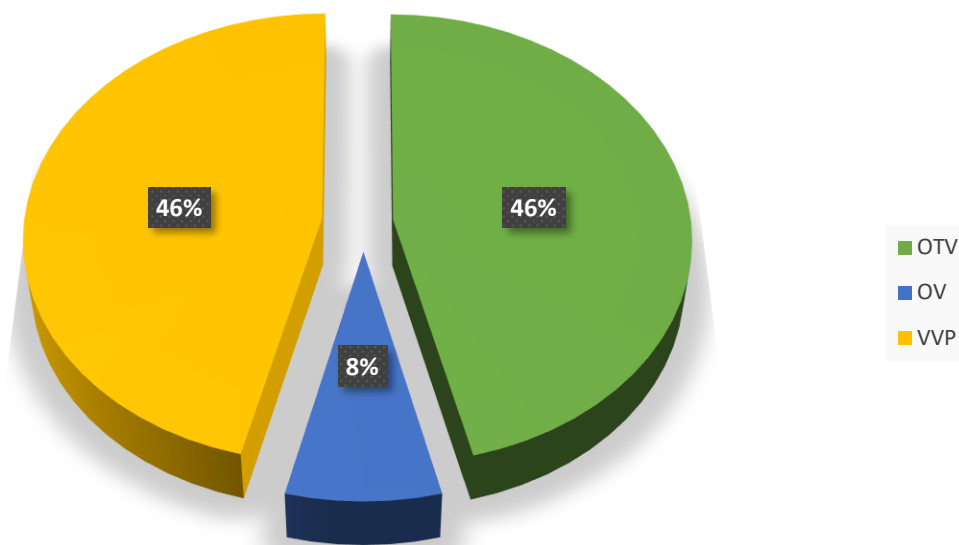
Graf 20: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Ekonomika v dopravě, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)

Provoz a ekonomika dopravy (Železniční provoz)

Graf 21: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Železniční provoz, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)

Provoz a ekonomika dopravy (Logistika v dopravě)

Graf 22: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Logistika v dopravě, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)

4.2 Skupina oborů „spoje“

Pro analýzu jsme neobdrželi dostatečné množství ŠVP a proto byly použity učební plány, které má většina škol na svých webových stránkách. Při posuzování všeobecně-vzdělávacích předmětů jsme se soustředili na práci s matematikou a s cizím jazykem.

37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy

Všechny školy, jejichž učební plány jsme zkoumali, ponechali hodinovou dotaci na 96 týdenních vyučovacích hodinách celkem za studium. 3 z 5 škol navýšili hodinovou dotaci matematického vzdělávání, ale jenom jedna škola navýšila hodinovou dotaci cizího jazyka.

Poměr odborné složky vzdělávání k všeobecnému je zhruba 2:1, a to jak v RVP, tak i v ŠVP jednotlivých škol. Nejnižší zastoupení odborných předmětů je 61,46 % a nejvyšší 69,79 %. Z toho, jak školy pracují s disponibilními hodinami, lze usuzovat, že školy necítí potřebu posilovat všeobecně-vzdělávací předměty. Tabulky s rozdělením disponibilního hodin se nacházejí níže v textu.

Při srovnání učebních plánů s RVP je jasně vidět, že školy do svých ŠVP zařadili předmět zeměpis, který je pro tento obor spíše předmětem odborným (poštovní místopis), a proto je tak s ním i ve statistickém přehledu počítáno. V aktualizaci/revizi ŠVP je vhodné toto zvážit a daný obsahový okruh zařadit do RVP.

	<i>RVP³</i>	<i>Brno</i>	<i>Olomouc</i>	<i>Liberec</i>	<i>Plzeň</i>	<i>Ústí nad Labem</i>
Všeobecně-vzdělávací předměty	37,33 %	34,38 %	37,50 %	30,21 %	38,54 %	30,21 %
Odborné předměty	62,67 %	65,63 %	62,50 %	69,79 %	61,46 %	69,79 %
Celkem	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabulka 12: Rozložení všeobecně-vzdělávacích a odborných předmětů v učebních plánech škol

	<i>Brno</i>	<i>Olomouc</i>	<i>Liberec</i>	<i>Plzeň</i>	<i>Ústí nad Labem</i>
Všeobecně-vzdělávací předměty	23,81%	38,10%	4,76%	42,86%	4,76%
Odborné předměty	76,19%	61,90%	95,24%	57,14%	95,24%

Tabulka 13: Použití disponibilních hodin

37-42-M/01 Logistické a finanční služby

Zde jsme pracovali s 10 učebními plány ze 7 škol – jedna škola měla 3 zaměření (Bankovníctví, Logistika, Logistické a finanční služby) a jedna 2 zaměření (Finanční služby, Logistické služby).

³ Počítáno bez disponibilních hodin

Původních 128 vyučovacích hodin v RVP zůstalo zachováno v 50 % ŠVP. 3x byla využita hodinová dotace 134 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium. Průměrně bylo využito 130 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium.

Ze všeobecně-vzdělávacích předmětů jsme sledovali matematické a jazykové vzdělávání. V RVP je nastaveno matematické vzdělávání na 8 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium, ale školy ve svých ŠVP toto výrazně navýšily – průměr je 12,0 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium a maximum 14. Modus a medián jsou 12 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium. Pro aktualizaci a revizi je tedy vhodné zvážit automatické navýšení hodinové dotace pro matematické vzdělávání minimálně na 10 hodin, což je nejnižší hodnota, která se vyskytuje v porovnávaných učebních plánech. První cizí jazyk má průměrnou hodinovou dotaci 13,2 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium (započetli jsme i různé povinně volitelné předměty jako je např. konverzace v cizím jazyce). Nejnižší hodnota je 12 a nejvyšší 16 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium. Modus je 12 a medián 13 týdenních vyučovacích hodin celkem za studium.

Odborné předměty tvoří v průměru 43 % vzdělávacího obsahu. Nejvyšší zastoupení je odborných předmětů má Střední škola informatiky a spojů Brno v ŠVP se zaměřením Logistické a finanční služby, kde je odborné vzdělání zastoupeno v 48,46 %. Nejnižší zastoupení pak je v ŠVP SOŠ a SOU Trutnov – 35,94 %). V 8 ŠVP je přímo vyčleněn předmět učební praxe. V porovnání s původními učebními dokumenty 37-42/M001 Poštovní a peněžní služby školy výrazně posílily vzdělávání v logistice a trochu utlumily vzdělávání v poštovních technologiích. Navýšení také došlo vzdělávání ve finančních službách. V 7 z 10 ŠVP také nalezneme zeměpis. Neexistuje zde tedy tak silné zařazení tohoto předmětu jako v oboru vzdělání 37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy.

37-42-M/51 Logistické a finanční služby

Nástavbový obor vzdělání vyučují tři školy, z toho jedna jenom dálkově. Zajímavostí je, že jenom jedna z nich učí další obory vzdělání ze skupiny „spoje“.

RVP bylo koncipováno tak, aby v kombinaci s oborem vzdělání s výučním listem 37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy dalo dohromady RVP 37-42-M/01 Logistické a finanční služby. Rozložení všeobecně-vzdělávacích a odborných okruhů je zhruba v poměru 1:1 a tak jej i dodržují školy ve svém RVP, přičemž škola, která učí i jiné poštovní obory ve svém ŠVP více posílila všeobecně-vzdělávací složku, a to zejména matematické vzdělávání.

Pro aktualizaci/revizi RVP je třeba počítat se zařazením zeměpisu, který obě školy mají ve svém ŠVP.

5. Požadavky zaměstnavatelů

Zaměstnavatelé v odvětví dopravy a spojů se většinou přijímání absolventů nebrání, spíše ale výjimečně je přímo preferují (přibližně 2 % zaměstnavatelů). Výhodou absolventů je (dle názoru zaměstnavatelů) jejich **nezatíženost pracovními návyky, ochota dále se vzdělávat a flexibilita**. Na druhé straně však zaměstnavatelé uvádějí, že **na některé pozice nelze přijmout absolventa**, dále že **absolventi mají nereálné představy** o výši mzdy, pracovním zařazení či pracovní době, že **mají nedostatek praxe a pracovních zkušeností**.

Zaměstnavatelé v dopravě a spojích upřednostňují u absolventů mírně **častěji profesní dovednosti** před klíčovými, v případě odborného zaměření však preferují **široce zaměřené profesní dovednosti**. Z klíčových kompetencí absolventů vidí zaměstnavatelé v dopravě a spojích jako nejdůležitější **čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost nést odpovědnost**, ochotu dále se učit a schopnost pracovat v týmu.

Absolventi vzdělání s výučním listem (bez rozlišení oborového zaměření) nejčastěji uvádějí jako podstatné z hlediska využití v prvním zaměstnání zejména **schopnost pracovat v týmu, komunikační dovednosti a schopnost řešit problémy**. Dále také **všeobecné, odborné praktické i odborné teoretické znalosti**. Na úrovni vzdělání s maturitní zkouškou se jedná hlavně o **komunikační dovednosti, schopnost pracovat v týmu a schopnost řešit problémy**. Ve větší míře využili absolventi vzdělání s maturitní zkouškou v zaměstnání také **znalosti práce s počítačem a všeobecné znalosti**.

Odvětví dopravy a spojů prezentuje hlavně část terciárního sektoru označená jako **Doprava, skladování a poštovní činnosti**. V tomto odvětví došlo v posledních letech ke snížení počtu zaměstnaných, až jejich podíl **klesl na 5,9 %** ze všech zaměstnaných, což je nepatrně více, než činí průměr EU (5,6 %). Podle prognóz by do roku 2025 mělo dojít v tomto odvětví k mírnému poklesu počtu pracovních míst. S ohledem na předpokládaný úbytek pracovní síly (zejm. z důvodu odchodu do důchodu) v tomto odvětví lze nicméně očekávat, že do roku 2025 bude potřeba **nově obsadit zhruba 58 tisíc pracovních míst**.

Přibližně 35 % pracovníků v tomto odvětví tvoří skupina povolání **Řidiči nákladních automobilů, autobusů a tramvají**, v níž je zaměstnáno více než 180 tisíc osob. Na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR má tato skupina podíl 3,6 % a v porovnání s ostatními skupinami povolání je čtvrtá největší. Podle prognóz vývoje zaměstnanosti do roku 2025 se však **očekává spíše mírné snížení celkového počtu pracovních míst**. V důsledku odchodu do důchodu však opustí své pracovní místo zhruba 34 tisíc zaměstnaných v těchto profesích a bude tedy potřeba nově obsadit zhruba 30 tisíc pracovních míst.

5.1 Sektorové rady Národní soustavy kvalifikací

Sektorové rady jsou nezávislé a zaměstnavateli organizovaná sdružení odborníků, jejichž cílem je vytvořit systém odrážející skutečné potřeby a požadavky zaměstnavatelů na své zaměstnance, jejich dovednosti a možnosti vzdělávání.

Sektorové rady sdružují významné odborníky v oblasti lidských zdrojů ze všech odvětví a sektorů.

Uvedená skupina oborů vzdělání 37 „doprava a spoje“ je začleněna do Sektorové rady pro dopravu, logistiku, poštovní a doručovací služby.

Sektorová rada pro dopravu, logistiku, poštovní a doručovací služby je intenzivně zapojena do práce na rozvoji systémů Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací. V sektorové radě (SR) jsou zastoupeni nejvýznamnější zaměstnavatelé a jejich střední organizace ze všech druhů dopravy. K tomu je ještě nutno přičíst řádově desítky dalších odborníků zapojených ve formě členů pracovních skupin a další desítky v pozicích stvrzovatelů výstupů činnosti SR.

Sektorová rada je zapojována do aktivit Svazu průmyslu a dopravy ČR a Hospodářské komory ČR (zřizovatele) při mapování potřeb trhu práce ve vymezeném sektoru, a to v oblasti rozvoje lidských zdrojů a při naplňování strategie celoživotního učení. SR spolupracuje na realizaci projektů a veřejných zakázek. Pro zapojení SR do jednotlivých zakázek a projektů, je sektorové radě udělena licence a jednotliví členové SR jsou pro práci na dané zakázce či projektu jmenováni.

Činnost SR se zaměřuje na tyto oblasti:

1. monitoruje trh práce, zjišťuje a deklaruje potřeby kvalifikací v daném sektoru
2. řídí, usměrňuje a zajišťuje tvorbu materiálů popisujících svět práce a tvorbu materiálů a podkladů pro vzdělávací soustavu
3. propaguje síť SR a výstupy, na kterých SR spolupracuje
4. komunikuje s dalšími subjekty trhu práce při návrhu a realizaci opatření napomáhajících rozvoji lidských zdrojů a růstu konkurenceschopnosti pracovní síly
5. iniciuje praktické využívání výstupů práce sektorové rady
6. identifikuje změny na trhu práce a potřeby zaměstnavatelů i pracovních sil
7. navrhuje koncepční, procedurální i legislativní změny
8. poskytuje poradenské služby

Název profesní kvalifikace	Kód	Úroveň
Dispečer poštovních sběrných přepravních uzlů	37-038-M	4
Dispečer silniční nákladní dopravy	37-055-M	4
Dispečer silniční osobní dopravy	37-056-M	4
Dispečer železniční dopravy	37-061-N	5
Disponent mezinárodního zasilatelství	37-054-M	4
Dozorce depa	37-033-M	4
Dozorce výhybek	37-006-H	3
Hradlář, Hláskář	37-010-H	3
Informátor v dopravě	37-024-H	3
Komandující	37-034-M	4
Kontrolor kvality dopravy	37-028-M	4
Kontrolor přepravy cestujících	37-029-M	4
Kontrolor vozby	37-062-N	5
Kurýr	37-040-E	2
Logistik skladových operací	37-030-M	4
Logistik v dopravě a přepravě	37-031-M	4
Logistik výroby	37-032-M	4
Nákladní pokladník železniční dopravy	37-044-M	4
Odborný pracovník obsluhy pošty	37-025-M	4
Operátor poštovních informačních služeb	37-026-M	4
Operátor železniční dopravy	37-009-H	3
Osobní pokladník železniční dopravy	37-045-M	4
Posunovač	37-013-H	3
Poštovní doručovatel	37-017-H	3
Pracovník poštovní přepážky	37-019-H	3
Pracovník poštovní přepážky univerzální	37-018-M	4
Pracovník poštovní přepravy I	37-021-H	3
Pracovník poštovní přepravy pro mezinárodní poštovní provoz	37-027-M	4
Pracovník poštovních distribučních služeb	37-035-E	2
Pracovník vnitřní poštovní služby II	37-020-H	3
Provozní deklarant mezinárodního poštovního provozu	37-036-M	4
Průvodčí osobní přepravy	37-016-H	3
Referent železniční dopravy	37-063-M	4
Reklamant v poštovním provozu	37-037-M	4
Řidič silniční nákladní dopravy	37-042-H	3
Řidič silniční osobní dopravy	37-041-H	3
Signalista	37-008-H	3
Staniční dozorce	37-005-H	3
Strojmistr železniční dopravy	37-060-N	5
Tranzitér	37-014-H	3
Vedoucí obsluhy nákladních vlaků	37-011-H	3
Vedoucí posunu	37-012-H	3
Vlakvedoucí osobní přepravy	37-015-H	3
Vozmistr	37-046-M	4
Výhybkář	37-007-H	3
Výpravčí	37-052-N	5

Tabulka 14: Přehled platných PK (profesních kvalifikací) v oboru doprava a spoje (zvýrazněny PK spadající do oblasti železniční doprava)

5.2 Sektorové dohody

Cílem sektorových dohod je ovlivnění rozvoje lidských zdrojů v ČR prostřednictvím koordinovaných aktivit na trhu práce. Záměrem zaměstnavatelů je pomocí tohoto nástroje udržet konkurenceschopnou a produktivní ekonomiku.

Sektorové dohody Sektorové rady pro dopravu, logistiku, poštovní a doručovací služby

	<i>Ministerstvo Dopravy</i>
Počet PK v gesci (Počet schválených profesních kvalifikací v gesci příslušného ministerstva)	43
Počet autorizovaných osob (Počet autorizací vydaných fyzickým nebo právnickým osobám pro jednotlivé profesní kvalifikace)	15
Počet autorizací PK (Počet autorizací udělených pro jednotlivé profesní kvalifikace (bez ohledu na autorizované osoby)	25
Počet realizovaných zkoušek (Počet úspěšně realizovaných zkoušek profesních kvalifikací)	139
Počet zkoušejících (Počet osob, které mohou zkoušet fyzické AOs + autorizovaní)	94

Tabulka 15: Aktuální stav NSK - prosinec 2017

Vizí Sektorové dohody Sektorové rady pro dopravu, logistiku, poštovní a doručovací služby je zajistit dostatek kvalifikovaných lidských zdrojů a efektivní možnosti financování jejich kvalifikací jako nezbytný předpoklad stabilizace sektoru. Stabilizace sektoru je nezbytná pro rozvoj národního hospodářství České republiky a hospodářský růst. Nástrojem k tomuto cíli je spolupráce se školskými subjekty, krajskými samosprávami, Úřadem práce ČR a Ministerstvem dopravy ČR.

Sektor dopravy se potýká s řadou problémů, které limitují rozvoj dopravy v České republice. Mezi nejvýznamnější problémy patří následující okruhy z oblasti lidských zdrojů.

Rámcové problémy oboru z hlediska rozvoje lidských zdrojů (RLZ):

1. Absolventi škol dopravních oborů vstupující do praxe v dopravě nejsou schopni v dostatečném počtu a kvalitě ani nahrazovat přirozený úbytek lidských zdrojů v důsledku odchodů do důchodu a stabilizovat tak lidské zdroje v dopravě.
2. Legislativa v kvalifikačních požadavcích neodpovídá současné situaci v dopravě a neakcentuje kvalifikační možnosti vyplývající např. ze zákona 179/2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.
3. Pro uplatnění nezaměstnaných v dopravě nejsou vytvořeny dostatečné možnosti v oblasti rekvalifikačních programů.

Cíle Sektorové Dohody:

1. cíl: Zlepšení kvality a optimalizace kvantity absolventů v klíčových školách ve spolupráci škol a zaměstnavatelů v dopravě

Motto: „Poskytovat vzdělání se musí vyplatit všem zúčastněným“

2. cíl: Návrh efektivní změny v legislativě dopravy v oblasti kvalifikací s využitím zákona č. 179/2006 Sb.

Motto: „Doprava si zaslouží moderní a efektivní legislativní rámec“

3. cíl: Spolupráce na řešení splnění legislativních podmínek pro kvalifikace v dopravě pro nezaměstnané evidované na Úřadě práce ČR ze zdrojů Aktivní politiky zaměstnanosti

Motto: „Proč neumožnit nezaměstnaným nalézt práci v dopravě?“

Za účelem realizace vize mají zástupci sektoru dopravy následující dlouhodobé cíle:

- 1 Změna struktury absolventů ve prospěch odborného vzdělávání všech úrovní pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů.
- 2 Strategická spolupráce s vybranými školami, včetně zajištění legislativní a daňové podpory této spolupráce.
- 3 Revize legislativního rámce pro činnosti a kvalifikace v dopravě – využití zákona č.179/2006 Sb. ve splnění zákonných legislativních požadavků.

Jako klíčový region pro vzdělávání v oblasti dopravy byl vyhodnocen Pardubický kraj vzhledem k nejvýznamnějšímu množství škol vzdělávajících v oborech souvisejících s

dopravou (železniční, opravárenství, atd.). Z tohoto důvodu je Pardubický kraj určen jako pilotní pro spolupráci škol a zaměstnavatelů.

Pro řešení problematiky v oblasti rozvoje lidských zdrojů pro obor dopravy, logistiky, poštovních a doručovacích služeb jsou podepisujícími klíčovými aktéry definovány následující cíle a opatření pro jejich dosažení:

Opatření sektorové dohody směřující k zadaným cílům:

1. cíl: Zlepšení kvality a optimalizace kvantity absolventů v klíčových školách ve spolupráci škol a zaměstnavatelů v dopravě

Opatření:

- 1.1 odborný výcvik žáků
- 1.2 vzdělávání / praxe / stáže pedagogů
- 1.3 stipendijní programy
- 1.4 využití absolventů škol
- 1.5 spolupráce při náboru nových žáků – aktivní vstup do základních škol
- 1.6 databáze garantovaného pracovního uplatnění v dopravě
- 1.7 výběr klíčových škol v sektoru dopravy

2. cíl: Návrh efektivní změny v legislativě dopravy v oblasti kvalifikací s využitím zákona č. 179/2006 Sb.

Opatření:

- 2.1 provedení revize legislativního rámce lidských zdrojů v dopravě s případnými návrhy na řešení legislativních norem
- 2.2 návrh kvalifikací pro nové zákonné úpravy

3. cíl: Spolupráce na řešení splnění legislativních podmínek pro kvalifikace v dopravě pro nezaměstnané evidované na Úřadě práce ČR ze zdrojů Aktivní politiky zaměstnanosti

- 3.1 tvorba kvalifikací dle zákona č. 179/2006 Sb. jako ověření výstupů z rekvalifikačních programů
- 3.2 příprava a iniciace rekvalifikačních programů

5.3 Analýzy vycházející z projektu Pospolu

V roce 2014 proběhlo, v rámci Projektu zaměřeného na vlastní modely spolupráce škol a firem, rozsáhlé šetření u spolupracujících subjektů, a to pomocí elektronického dotazníku.

Výsledkem byly odpovědi jednotlivých subjektů na více než tři sta otázek. Projekt se zabýval odpověďmi na otázky, v kterých si respondent vybíral ze seznamu alternativ.

Při zpracování těchto dat bylo použito jednoduchých statistických metod, v podstatě se sledovala četnost a relativní četnost výskytu jednotlivých odpovědí.

Do projektu Pospolu byly vybrány obory vzdělání s maturitní zkouškou 37 – 41 – M/01 Provoz a ekonomika dopravy a 37 – 51 – H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy, jako reprezentativní pro celou skupinu oborů pro sestavení aplikovaného modelu spolupráce se zaměstnavateli.

Aplikovaný model spolupráce škol a zaměstnavatelů zahrnoval následující moduly:

- 4 Praktické vyučování - odborný výcvik, odborná praxe
- 5 Odborník z praxe ve škole
- 6 Učitel na stáži ve firmě
- 7 Profilová maturitní zkouška

Výsledkem projektu byl návrh šablony, které popisují spolupráci školy a firmy při realizaci odborného výcviku (odborné praxe) a dalších forem seznámení žáků a učitelů s reálným pracovním prostředím.

Plán spolupráce se sociálními partnery je inspirací pro školy k přiložení tohoto formuláře ke svým ŠVP. Jedná se o soustavu několika formulářů obsahujících v první řadě výčet firem, se kterými škola bude spolupracovat při realizaci ŠVP.

Navrhovaný dodatek ŠVP, v ideálním případě aktualizovaný vždy pro konkrétní školní rok, nebo v odůvodněných případech v kratším časovém horizontu, umožní reagovat na změny ve výrobním programu firem, na vývoj v oboru a další podněty a pomůže zabezpečit praktickou výuku ve vztahu ke konkrétní firmě. Nejedná se o změnu ŠVP, ale o jeho konkretizaci a doplnění, zpřesnění podmínek spolupráce školy s firmami v daném školním roce.

Průběh odborné praxe:

Spolupráce škol a firem se dle mínění respondentů v jednotlivých skupinách oborů vzdělání spíše nemění (pro 56 % oborů vzdělání) nebo dochází k jejímu zlepšení (pro 35 % oborů vzdělání). Nicméně mezi jednotlivými kraji se ukazují určité rozdíly. Ke stagnaci nebo zhoršení podmínek došlo ve vyšší míře na Vysočině (z důvodu nezájmu firem o spolupráci, špatné ekonomické situaci firem). K určitému, i když nikoli již tak výraznému, zhoršení došlo také ve

vyšší míře v Libereckém (důvody zhoršení uváděny stejně jako na Vysočině) a Jihočeském kraji (z důvodu špatné ekonomické situace firem, vytíženosti kmenových zaměstnanců, z kapacitních důvodů a z důvodu nastavení hygienických a bezpečnostních předpisů).

Školy nejvíce stojí o sponzoring žáků, který však od firem dostávají jen v malé míře (jen pro 9 % oborů vzdělání). Obdobné je to i s materiálem pro odborný výcvik, pomůckami pro teoretickou i praktickou výuku a stážemi pro pedagogy ve firmách, které školy dostávají pro méně než pětinu oborů vzdělání a přály by si její poskytování u více než poloviny oborů vzdělání.

V hodnocení odborné praxe také převažuje klasické známkování učitelů a v menší míře i ze strany firem. Firmy se v případě oborů vzdělání s odbornou praxí více než v odborném výcviku zaměřují na vytváření portfolia žáků. Školy při vyhodnocení odborné praxe více využívají samostatnou práci na žákem zvolené téma. Mezi jinými způsoby vyhodnocení odborné praxe školy dále používají absolventské práce (VOŠ), vedení deníku za dobu praxe či slovní hodnocení žáků. Firmy vedle ostatních forem hodnocení také využívají evaluační dotazníky či písemné/slovní hodnocení žáka po vykonání praxe.

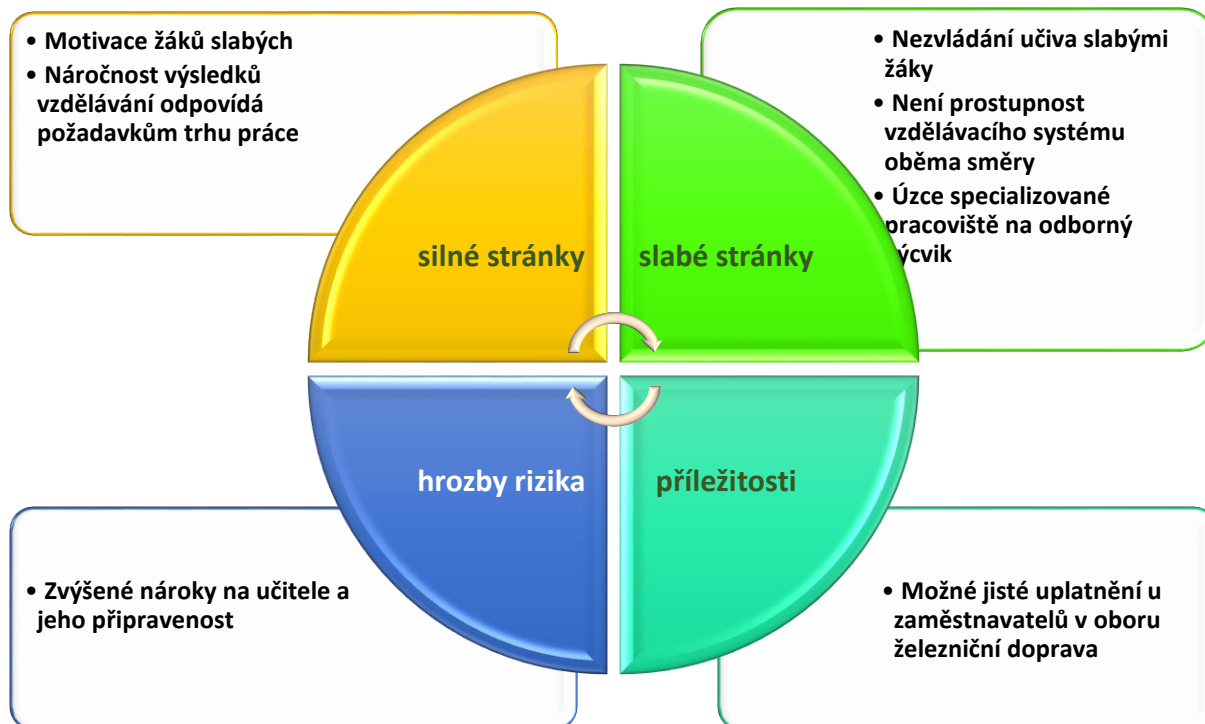
Na odbornou praxi nastupují téměř všichni žáci oboru – průměrný počet žáků na praxi se pohybuje podle ročníku od 28 od 34 žáků, zatímco počet žáků v ročníku činí v průměru 37-39 žáků. Délka odborné praxe se v jednotlivých ročnících příliš neliší a pohybuje se v průměru kolem 17 - 21 dnů ročně. S vyšším ročníkem stoupá podíl dlouhodobých bloků a zapojení žáků. V posledním ročníku se intenzita praxí výrazně snižuje), jelikož se žáci připravují na maturitní zkoušku.

Závěr:

Spolupráce s firmami je pro školy a potažmo i pro firmy přínosná. Ředitelé jsou z velké části schopni zajistit vhodnou firmu pro praktickou výuku, zejména na základě osobních vazeb s podniky. Jedná se ponejvíce o exkurze, praxi v podniku a také návštěvy odborníků z praxe ve škole. Největším problémem, se kterým se školy potýkají, je nedostatek financí k úhradě nákladů na výcvik či praxi. Legislativní překážky vnímá jen malá část ředitelů. Školy nyní dostávají nejčastěji odborné přednášky ve výuce, metodické materiály a kurzy pro pedagogy, ale nejvíce by uvítaly finanční pomoc.

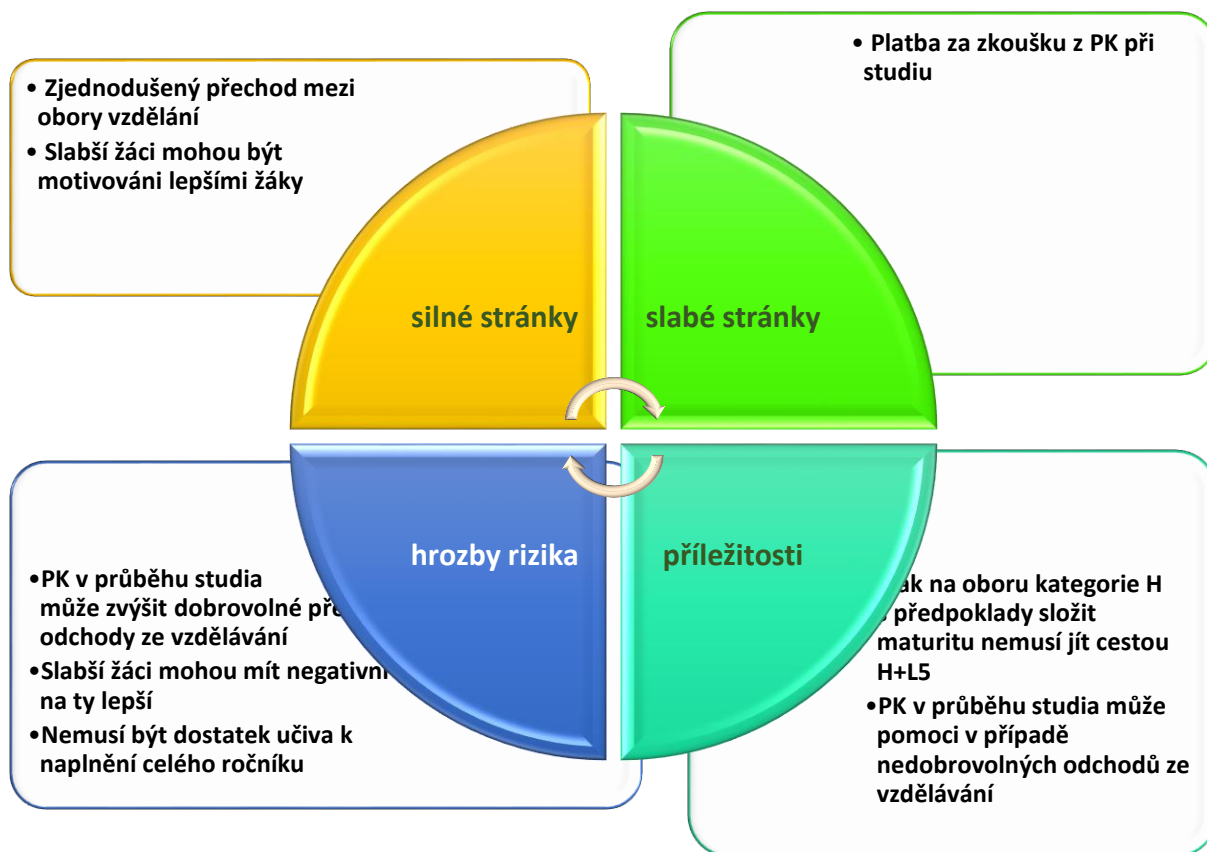
6. Návrh na revizi části soustavy oborů v dané skupině

6.1 SWOT – analýza v rámci oboru

Graf 23: SWOT oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář

Graf 24: SWOT oboru vzdělání s výučním listem 37 – 51 – H / 01 Manipulant poštovního provozu a přepravy

Z výše uvedených jednotlivých částí SWOT analýzy vyplývá následující zjištění:

- ve skupině oborů vzdělání 37 nelze nalézt a sestavit společný odborný základ pro obory kategorie vzdělání H a L0 (obor kategorie vzdělání L0 není zaveden).
- propojení by bylo možné provést s využitím uzlových bodů, které umožní žákům postupné dosahování výsledků a lepší motivaci, pokud by byl zřízen nový obor kategorie vzdělání L0 ve skupině 37.
- není možné vytvořit společný základ, který by spojil obě skupiny oborů, které se ve skupině oborů 37 nacházejí.
- není možné spojit obor vzdělání s výučním listem této skupiny s jiným oborem vzdělání s výučním listem z jiné skupiny oborů. Nejbližší jsou si obory vzdělání Manipulant poštovního provozu a přepravy a Operátor skladování, kde se v obou nachází učivo věnované logistice. Pohled na ni je ovšem z jiných úhlů a nejedná se o stěžejní obsahový okruh.
- Ve skupině oborů „spoje“ školy již nyní využívají podobnosti oborů H a M a **spojují první ročník**. Po prvním ročníku se však vzdělávací cesty již rozdělují.

6.2 Návrh na úpravy ve stávajícím RVP

Na základě připomínek škol, které mají ve svém portfoliu daný obor vzdělání s výučním listem, je uvedena (červeně) možná úprava stávajícího RVP.

37 – 52 – H / 01 Železničář

Odborné kompetence z RVP

Pracovat na úseku dopravní cesty, tzn., aby absolventi:

- orientovali se v grafikonu vlakové dopravy;
- vedli dopravní dokumentaci;
- stavěli jízdní cesty;
- používali **dané** návěsti **při výpravě vlaku**;
- obsluhovali zabezpečovací a sdělovací zařízení;
- obsluhovali železniční návěstidla;
- obsluhovali železniční výhybky.

Provádět činnosti v oblasti osobní dopravy, tzn., aby absolventi:

- vedli dokumentaci železniční osobní přepravy;
- prováděli výpočty jízdného, dovozného a přírážek podle platných tarifů v osobní železniční dopravě;
- vystavovali jízdní doklady ve vlaku;
- vyhledávali spojení **v jízdních řádech**;
- **obsluhovali přenosná zařízení pro výdej a kontrolu jízdních dokladů**;
- komunikovali se zákazníky alespoň v jednom cizím jazyce.

Samostatně působit na úseku nákladní dopravy, tzn., aby absolventi:

- koordinovali posun vozů;
- vykonávali práci **pro Ústřední dirigování vozů, řídicí a informační systém (ÚDIV); vozové a přepravní kanceláře**;
- využívali prostředky informačních a komunikačních technologií v železniční nákladní dopravě.

Obory vzdělání ze skupiny „Spoje“

Z provedené analýzy vyplývá, že při aktualizaci/revizi je třeba zvážit hlavně:

- zvýšení hodin matematického vzdělávání (školy stejně zvyšují a státní maturita si toto žádá)
- zařazení obsahového okruhu Zeměpis. Tento obsahový okruh je pro poštovní obory spíše odborným předmětem (poštovní místopis)
- RVP bude potřeba zevšeobecnit z důvodu konce poštovního monopolu
- Centrálně vytvořené zaměření v RVP pro 37-42-M/01 – pokud vzniknou pravidla pro jejich tvorbu

Z diskuzí se školami vyplývá, že

- Velmi obecné pojetí RVP jim vyhovuje

- Pro obor vzdělání kategorie H nedoporučují snižovat hodinovou dotaci matematiky, českého a cizího jazyka
- fyzikální, chemické vzdělávání a biologické a ekologické vzdělávání – obsah je velmi náročný pro tuto skupinu žáků, je třeba hodně zobecnit
- odbornou složku vzdělání aktualizovat a současně ještě více zobecnit tak, aby se zvýšila uplatnitelnost na trhu práce a aby školy mohly pružněji reagovat na požadavky sociálních partnerů

6.3 Vzdělávací okruhy z RVP

37 – 52 – H / 01 Železničář

DOPRAVA

Obsahový okruh doprava poskytuje žákům vědomosti a dovednosti spojené s prací v železniční dopravě a se sestavou a doprovodem vlaků, zabezpečováním jízd a posunem.

Důraz je kladen na problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v železniční dopravě a přepravě. Žáci získají znalosti o mezinárodních dohodách a úmluvách v železniční dopravě a získají také znalosti z oblasti dopravní geografie ČR a Evropy.

Výsledky vzdělávání	Učivo
Žák: - dodrží ustanovení týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence; - uvede příklady bezpečnostních rizik, event. nejčastější příčiny úrazů a jejich prevenci; - poskytne první pomoc při úrazu na pracovišti; - uvede povinnosti pracovníka i zaměstnavatele v případě pracovního úrazu;	1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, hygiena práce, požární prevence - pracovněprávní problematika BOZP - bezpečnost technických zařízení
- popíše rozdělení železničních dopravních a přepravních prostředků; - vyjmenuje základní technické parametry železničních dopravních prostředků; - používá základní technologii v dopravě a manipulaci se zbožím v železničních dopravních a přepravních prostředcích;	2 Dopravní a přepravní prostředky - rozdělení železničních dopravních a přepravních prostředků a jejich základní technické parametry - systém obsluhy a využití železničních dopravních a přepravních prostředků
- definuje základní železniční dopravní cesty; - popíše dopravní infrastrukturu železniční dopravy v ČR a nejdůležitější železniční trasy; - popíše dopravní cesty v ČR a v zemích EU;	3 Dopravní infrastruktura - železniční dopravní cesta a její prvky v ČR a EU
- aplikuje a dodrží základní železniční dopravní technologie spojené se sestavou a doprovodem vlaků;	4 Dopravní a přepravní provoz - specifika železniční dopravy a přepravy - dopravní a přepravní systémy

- dodržuje stanovené práce spojené se zabezpečením jízd vlaků a posunů;	
- dodržuje legislativu a předpisy provozovatele dráhy a drážní dopravy; - vyjmenuje mezinárodní organizace zabývající se železniční dopravou; - dodržuje základní obecně závazné právní normy v oblasti dopravy a dopravní infrastruktury;	5 Legislativa v dopravě - mezinárodní dohody a smlouvy v železniční dopravě - základní právní normy - prováděcí předpisy
- na příkladech aplikuje poznatky o územním uspořádání v železniční dopravní síti ČR, Evropy a hlavních světových dopravních trasách; - rozeznává hlavní železniční proudy v Evropě;	6 Dopravní geografie ČR a světa - celosvětové dopravní a přepravní sítě - hlavní Evropské trasy
- interpretuje základy aktuální dopravní politiky v ČR.	7 Dopravní politika - základní dopravní obslužnost

OSOBNÍ PŘEPRAVA

Cílem obsahového okruhu osobní přeprava je seznámit žáky s problematikou přepravy osob, zavazadel a kusových zásilek ve vnitrostátní i mezinárodní přepravě. Žáci zvládnou organizaci provozu a naučí se řešit ekonomické souvislosti osobní přepravy.

Výsledky vzdělávání	Učivo
Žák: - na příkladu vysvětlí práva a v povinnosti cestujících; - dodržuje předpisy a tarify pro vnitrostátní a mezinárodní přepravu cestujících a zavazadel; - vyhledá a podá cestujícím informace, umí nabízet cestujícím vhodný produkt či službu; - provede výpočty spojené se stanovením jízdného v přepravě cestujících ve vnitrostátní a mezinárodní přepravě; - sepíše jízdní doklady a provede jejich kontrolu ve vnitrostátní a mezinárodní přepravě; - popíše podmínky pro přepravu zavazadel a zásilek ve vnitrostátní a mezinárodní přepravě; - vypočítá přepravné, zpracuje průvodní dokumentaci; - definuje a dodržuje podmínky, za kterých lze uložit předměty do úschovy a činnosti spojené s úschovou zavazadel - vyhledává spojení.	1 Osobní přeprava - platné předpisy a tarify pro vnitrostátní a mezinárodní přepravu cestujících, zavazadel a zásilek - jízdní řády

NÁKLADNÍ PŘEPRAVA

Cílem obsahového okruhu nákladní přeprava je poskytnout žákům odborné vědomosti a dovednosti z oblasti nákladní přepravy a o provozu železničních stanic.

Žáci se postupně učí řešit problémové situace v oblasti nákladní přepravy, aby pochopili podmínky systému nákladní přepravy a jednotlivé stránky přepravního procesu na železnici.

Výsledky vzdělávání	Učivo
Žák: - vyjmenuje základní rozdělení a význam přeprav; - dodržuje předepsanou práci s tarify a předpisy souvisejícími s železniční nákladní přepravou; - zpracuje a zaúčtuje přepravní listiny - definuje a dodržuje základní ustanovení směrnic pro nakládání zboží, jeho zajištění a případné reklamace z přeprav; - navrhne uplatnění mechanizačního zařízení používaného v síti ČD; - aplikuje a dodržuje požadavky sestavy vlaků dle relací přepravy; - vede dokumentaci pro ÚDIV Ústřední dirigování vozů, řídicí a informační systém; - aplikuje základní znalosti informačních a komunikačních technologií v nákladní dopravě.	1 Nákladní přeprava - význam a druhy přeprav - platné předpisy a tarify pro vnitrostátní a mezinárodní přepravu vozových zásilek - mechanizační zařízení - Ústřední dirigování vozů, řídicí a informační systém (ÚDIV) - aplikace informačních a komunikačních technologií

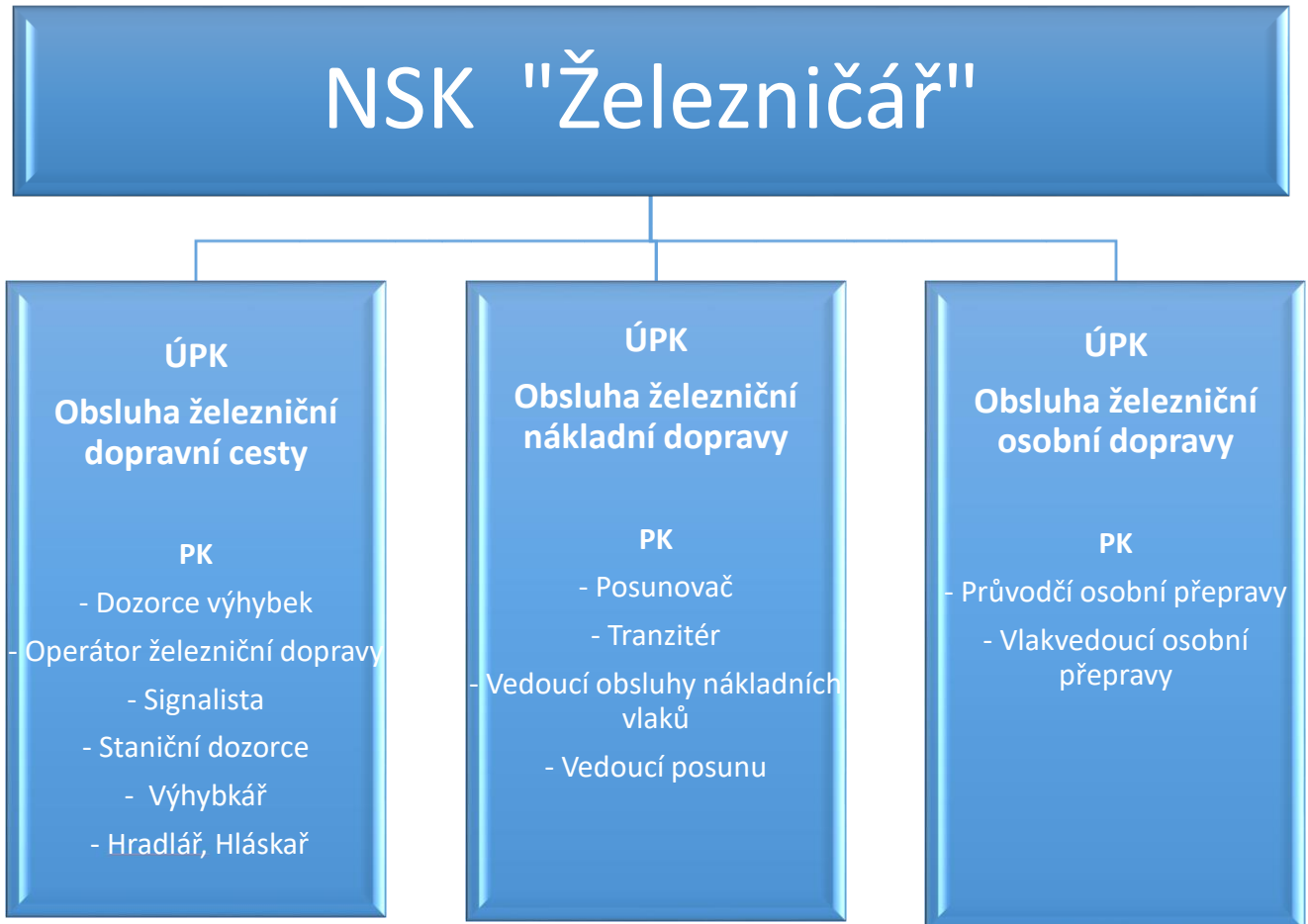
7. Návrh na celkové uspořádání oborů (RVP) ve skupině oborů vzdělání

Obor vzdělání s výučním listem **37 – 52 - H/02 Železničář** je jedinečný obor, což se v současné době plně odráží v RVP daného oboru. Proto ani nelze v uvedeném oboru vzdělání s výučním listem uvažovat o společné přípravě s dalšími možnými obory vzdělání v oblasti 37 železnice nebo 23 strojnictví. Jedinečnost vyučovaných předmětů a zejména odborná praxe u jednotlivých železničních společností tento předpoklad plně dokládá.

Co se týče **oborů vzdělání ze skupiny „spoje“**, doporučujeme ponechat stávající strukturu. Obory vzdělání jsou velmi specifické a jejich překryvy s jinými obory vzdělání (Operátor skladování, Ekonomika dopravy) nejsou na dostatečné úrovni, aby bylo možné obory vzdělání efektivně spojovat. Proti spojování hovoří i fakt, že neexistují školy, které by vyučovaly obory vzdělání jak ze skupiny „železniční doprava“, tak ze skupiny „Spoje“.

8. Návrh na propojení RVP a PK

8.1 Stávající PK + identifikace chybějících PK

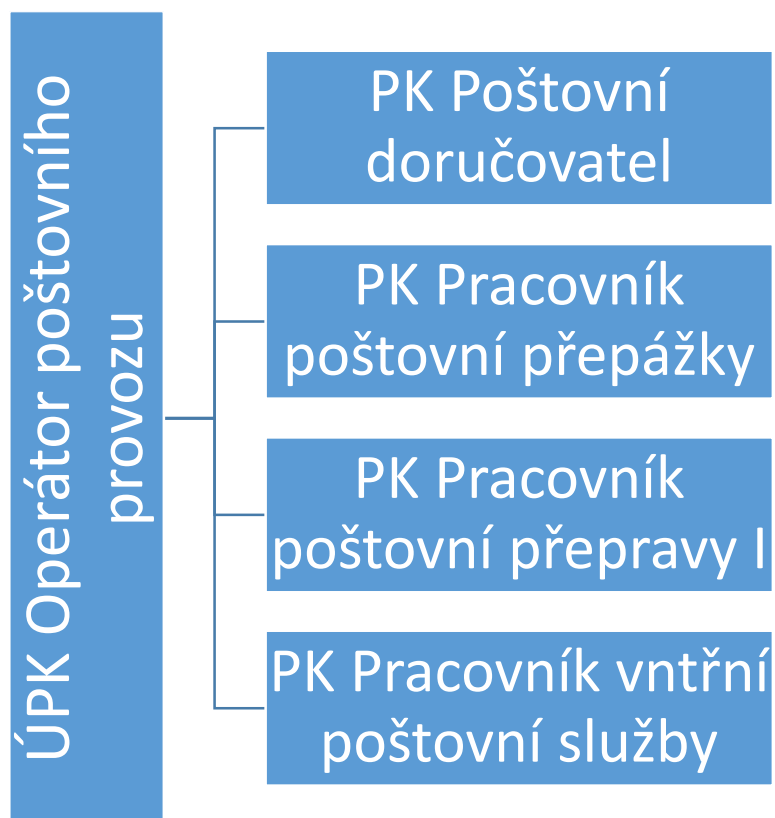
Graf 25: „Železničář“ v Národní soustavě kvalifikací a návaznost úplných profesních kvalifikací – profesních kvalifikací

RVP Železničář – Odborné kompetence

(které nejsou uvedeny v RVP ve srovnání s NSK)

Pracovat na úseku dopravní cesty - Koordinace činnosti výhybkářů - Poradenství v odborných otázkách železniční dopravy - Zpracování provozních údajů pro systémy výpočetní techniky	Provádět činnosti v oblasti nákladní dopravy	Samostatně působit na úseku osobní dopravy - Výprava vlaku z železniční stanice - Koordinace posunu - Vyhотовování podkladů pro jízdu vlaků - Orientace v oběhu a technických parametrech železničních souprav a vozidel - Řízení nakládky a překládky zavazadel

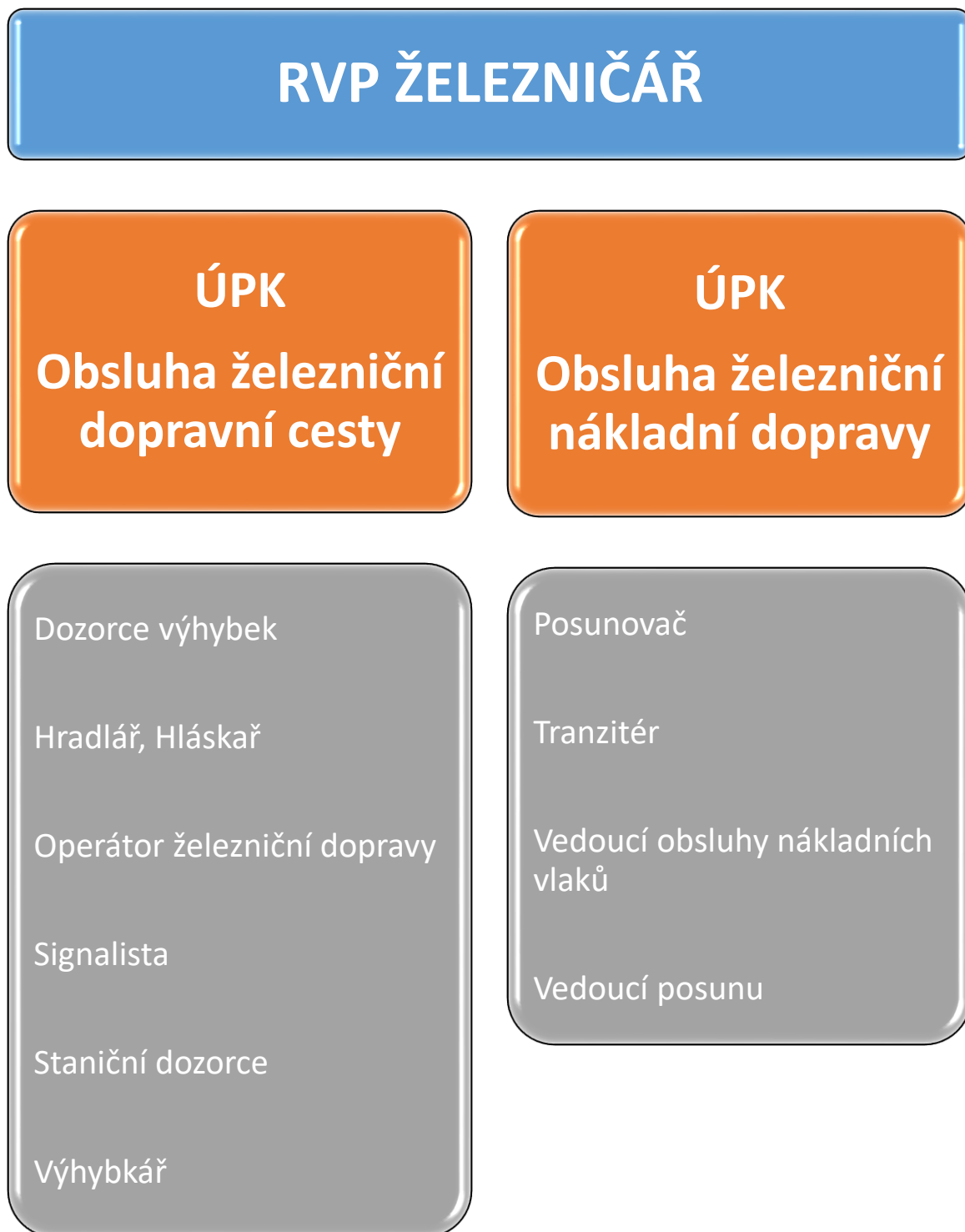
Graf 26: Odborné kompetence, které nejsou začleněny v RVP železničář

Graf 27: Struktura ÚPK a PK na III. úrovni EQF pro PK z oblasti spojů

V rámci počáteční přípravy jsou v RVP 37-51-H/01 Manipulant poštovního provozu a přepravy vyučovány všechny kompetence, které tvoří ÚPK Operátor poštovního provozu a přepravy.

Graf 28: Skladba RVP 37 – 52 – H / 01 Železničář a ÚPK

9. Návrh hlavních změn a požadavků ve výsledcích vzdělávání

Ze studia dostupných zdrojů a provedené analýzy vyplývá, že:

- stávající RVP vyhovují potřebám škol a zahrnují i kompetence požadované zaměstnavateli,
- v případných revizích je třeba více přizpůsobit ŠVP potřebám zaměstnavatelů - jde zejména o nácvik měkkých dovedností vedle odbornosti,
- současné ŠVP škol jsou podle potřeb upřesňovány v souvislosti na změny a v návaznosti se změnami v oblasti železniční dopravy,
- do RVP oborů vzdělání s výučním listem nezařazovat jako povinný další cizí jazyk,
- je třeba samostatně ponechat daný obor vzdělání s výučním listem H (tříletý) a obor vzdělání s maturitní zkouškou (čtyřletý) Provoz a ekonomika dopravy, zaměřený na „železniční dopravu“,
- po zavedení možného nového oboru vzdělání kategorie L0 lze uvažovat o „modularizaci ŠVP“ oborů vzdělání kategorie H a L0, ale v současné době vzhledem k počtu žáků a potencionálního zájmu v daných oborech vzdělání je stav plně dostačující,
- k propojení RVP s NSK již v současné době existují potřebné a stěžejní PK,
- navýšit odbornou praxi u oboru vzdělání s maturitní zkouškou a souvislý odborný výcvik u zaměstnavatele ve 3. ročníku oboru vzdělání s výučním listem
- při tvorbě specifického ŠVP je možné se více zaměřit na profesní kvalifikace daného oboru vzdělání, avšak nikoliv na začleňování všech PK do RVP.

10. Zdroje informací

10.1 Výsledky projektů a šetření

- MPSV ČR, Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace: Předvídání kvalifikačních potřeb (PŘEKVAP): Vývoj odvětví, Projekce pracovních míst a zaměstnanosti v ČR do roku 2025 podle odvětví. Praha, 2015.
- MPSV ČR, Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace: Předvídání kvalifikačních potřeb (PŘEKVAP): Vývoj kvalifikací, Projekce nabídky a poptávky na trhu práce v ČR do roku 2025 podle kvalifikací. Praha, 2015.
- MPSV ČR, Fond dalšího vzdělávání, příspěvková organizace: Předvídání kvalifikačních potřeb (PŘEKVAP): Vývoj povolání, Projekce pracovních míst a zaměstnanosti v ČR do roku 2025 podle skupin povolání. Praha, 2015.
- Paterová, P., Doležalová, G., a kolektiv autorů: Absolventi středních škol a trh práce, Odvětví: Doprava a spoje. NÚV Praha, 2015.
- Profilová část maturitní zkoušky. Publikace pro obor vzdělání 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy. Pospolu. NÚV Praha, 2015. ISBN 978-80-7481-108-1.
- Sektorová dohoda pro obor dopravy. NSP, Praha 2012.
- Vlk, a.: Souhrnná analýza současného stavu spolupráce mezi školami a zaměstnavateli. Praha, 2013.
- Shrnutí podnětů a názorů Sektorových rad – zástupců zaměstnavatelů v rámci řešení průřezových témat a zásadních bariér v oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice. Svaz průmyslu a dopravy ČR, Praha, 2012.
- Lepič, M. Koucký, J., Ryška, R., Zelenka, M.: Vývoj a změny kvalifikačních potřeb trhu práce v ČR v letech 2000 – 2025. NÚV, Praha, 2015.
- Trhlíková, J. Přejít absolventů středních škol na trh práce – I. etapa – šetření 2015. NÚV, Praha, 2016.
- Malíková. Záznam ze sledování praktické maturitní zkoušky ve školním roce 2010-2011. NÚV, Praha, 2011.
- Vojtěch, J., Paterová, P.: Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU 2015/16. NÚV, Praha, 2016.

11. Seznam tabulek a grafů

11.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled škol, kde se vyučuje skupina oborů „železniční doprava“	5
Tabulka 2: Přehled škol, kde se vyučuje skupina oborů „spoje“	6
Tabulka 3: Přehled po kategoriích a oborech vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2014/2015 v denní formě vzdělání. Pozn.: Vzhledem k dobíhajícím oborům staré soustavy je obor Provoz a ekonomika dopravy uveden v tabulce dvakrát (se starým i novým kódem). ...	7
Tabulka 4: Přehled po kategoriích a oborech vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2016/2017 v denní formě vzdělání	7
Tabulka 5: Míra nezaměstnanosti absolventů oborů vzdělání „železniční doprava“ - vyjadřuje počet absolventů dané kategorie vzdělání, kteří zůstanou bez zaměstnání	18
Tabulka 6: Varianta SPŠ dopravní Plzeň	24
Tabulka 7: Varianta Střední škola logistiky a chemie Olomouc	25
Tabulka 8: Varianta VOŠ, SPŠ automobilní a technická, České Budějovice	25
Tabulka 9: Přehled oborů vzdělání s maturitní zkouškou v jednotlivých skupinách oborů k výsledkům společné části MZ	31
Tabulka 10: Výsledky společné části maturitní zkoušky v roce 2016 u daných skupin oborů vzdělání	31
Tabulka 11: Výsledky z provedené analýzy ŠVP škol v ČR (obory 37)	32
Tabulka 12: Rozložení všeobecně-vzdělávacích a odborných předmětů v učebních plánech škol	37
Tabulka 13: Použití disponibilních hodin	37
Tabulka 14: Přehled platných PK (profesních kvalifikací) v oboru doprava a spoje (zvýrazněny PK spadající do oblasti železniční doprava).....	41
Tabulka 15: Aktuální stav NSK - prosinec 2017	42

11.2 Seznam grafů

Graf 1: Maximální počet žáků dle rejstříku škol v oboru vzdělání „železniční doprava“	9
Graf 2: Trend celkového počtu žáků v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	10
Graf 3: Porovnání počtů žáků dle rejstříku škol a aktuálního stavu počtu žáků v jednotlivých školách u oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář, stav ve školním roce 2015/16.....	10
Graf 4: Rozložení žáků v oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář v ročnících a školách, školní rok 2015/16	11
Graf 5: Trend celkového počtu žáků v oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37 – 41 – M / 01 Provoz a ekonomika dopravy (pouze obor vzdělání železniční doprava a přeprava; železniční doprava; železniční provoz) v období 2010 - 2015	11
Graf 6: Trend vývoje oboru vzdělání Provoz a ekonomika dopravy.....	11
Graf 7: Trend v počtu končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	12
Graf 8: Trend v počtu končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	13
Graf 9: Počty nově přijatých žáků v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	13
Graf 10: Počty končících a nově přijatých absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář, stav v jednotlivých školách, školní rok 2015/16.....	14
Graf 11: Udržitelnost žáků během studia v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	14
Graf 12: Počty nově přijatých žáků a končících absolventů v kategorii vzdělání 37 – 52 – H / 01 Železničář v období 2010 - 2015.....	15
Graf 13: Porovnání uplatnění v oboru vzdělání – záměr na konci studia a skutečné uplatnění 3 roky od ukončení studia (v % odpovědí).....	17
Graf 14: Míra nezaměstnanosti absolventů oborů vzdělání „železniční doprava“ - vyjadřuje kolik % absolventů dané skupiny oborů či oboru vzdělání zůstane bez zaměstnání. Zde je třeba poznamenat, že vzhledem k velmi nízkému počtu žáků může docházet k velkému výkyvu v meziročním srovnání.	17
Graf 15: Profilová maturitní zkouška	28

Graf 16: Profilová maturitní zkouška	29
Graf 17: Profilová maturitní zkouška	29
Graf 18: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty).....	34
Graf 19: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s výučním listem 37-52-H/01 Železničář (OTV - odborně teoretické předměty, OV - praktické vyučování, VVP - všeobecně vzdělávací předměty).....	34
Graf 20: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Ekonomika v dopravě, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty).....	35
Graf 21: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Železniční provoz, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)	35
Graf 22: Využití disponibilních hodin oboru vzdělání s maturitní zkouškou 37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy (Specializace: Logistika v dopravě, OTV – odborně teoretické předměty, OV-praktické vyučování, VVP-všeobecně vzdělávací předměty)	36
Graf 23: SWOT oboru vzdělání s výučním listem 37 – 52 – H / 01 Železničář.....	47
Graf 24: SWOT oboru vzdělání s výučním listem 37 – 51 – H / 01 Manipulant poštovního provozu a přepravy	48
Graf 25: „Železničář“ v Národní soustavě kvalifikací a návaznost úplných profesních kvalifikací – profesních kvalifikací	53
Graf 26: Odborné kompetence, které nejsou začleněny v RVP železničář	54
Graf 27: Struktura ÚPK a PK na III. úrovni EQF pro PK z oblasti spojů.....	55
Graf 28: Skladba RVP 37 – 52 – H / 01 Železničář a ÚPK	56

Copyright © 2017 National Institute for Education. All rights reserved.

NÁRODNÍ ÚSTAV
PRO VZDĚLÁVÁNÍ
Weilova1271/6
102 00 Praha 10
www.nuv.cz